

กันขึ้น ข้อความในสัญญาข้อ 7 มีว่า โจทก์ตกลงให้จำเลยผู้รับจ้างชำระผลประโยชน์แก่โจทก์ผู้ว่าจ้างในการทำเหมืองแร่พิพาทเป็นรายเดือน ดังนั้น แม้สัญญาที่ทำกันจะเรียกว่าสัญญาจ้างเหมามาผลิตแร่โดยโจทก์เป็นผู้ว่าจ้างและจำเลยเป็นผู้รับจ้าง แต่เจตนาของโจทก์จำเลยเป็นเรื่องตกลงเช่าช่วงเหมืองแร่พิพาทหาใช้จ้างเหมามาผลิตแร่หรืออีกนัยหนึ่งสัญญาจ้างทำของไม่

โจทก์ทำสัญญาให้จำเลยเช่าช่วงเหมืองแร่พิพาทเมื่อ พ.ศ. 2508 ซึ่งไม่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติเหมืองแร่ พ.ศ. 2461 แม้ต่อมาพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 และตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 มาตรา 76 จะได้ห้ามรับช่วงทำเหมืองแร่ก็ตาม แต่ตามมาตรา 76 และ 77 ก็มีได้ห้ามโดยเด็ดขาด เพราะหากรัฐมนตรีอนุญาตก็ยอมรับช่วงทำเหมืองแร่กันได้ การเช่าช่วงเหมืองแร่ระหว่างโจทก์จำเลยจึงหาเป็นโมฆะหรือเป็นการพ้นวิสัยที่จะบังคับกันไม่

โจทก์กับ ค.ก. และ บ.เข้าหุ้นกันทำเหมืองแร่ เมื่อโจทก์คนเดียวเป็นผู้ทำสัญญาให้จำเลยเช่าเหมืองแร่ โจทก์จึงเป็นคู่สัญญากับจำเลย มีอำนาจฟ้องจำเลยเกี่ยวกับสัญญาเช่าที่ทำไว้นั้นโดยหุ้นส่วนอื่นมิได้อนุญาตได้ และการที่ ค.ก.และบ. ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับจำเลยยอมลดเงินผลประโยชน์ตามสัญญาลง ทั้งจำเลยได้จ่ายเงินผลประโยชน์ให้แก่ ค.ก.และบ. ตามส่วนของจำนวนหุ้นแล้วก็ตาม แต่เมื่อสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นระบุว่าหุ้นของโจทก์ไม่เกี่ยวกับสัญญานี้ และในการทำสัญญาโจทก์มิได้มาด้วยมิได้ลงชื่อด้วยสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวจึงใช้ยันโจทก์ไม่ได้ จำเลยจะยกขึ้นอ้างเพื่อไม่ชำระหนี้ให้โจทก์เต็มจำนวนตามสัญญาเช่าหาได้ไม่

จำเลยย่อมนำสืบได้ว่าคู่สัญญาดตกลงกันใหม่เพื่อแก้ไขข้อตกลงในสัญญาเช่าเดิมไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

มาตรา 1050

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 488/2485

ทำสัญญาเช่าในฐานะเป็นหุ้นส่วน แม้สัญญานั้นจะถึงกำหนดชำระเมื่อออกจาก
ห้างหุ้นส่วนแล้วก็ยังคงรับผิดชอบ

หมายเหตุ ไม่ได้พิมพ์ไว้ในรวมฎีกาของเนติบัณฑิตยสภา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3-4/2487

นายถึกเงี้ยว แซ่ตัน กับพวก

โจทก์

หน้า 1

นางบุนจิ่ง กับพวก

จำเลย

การพิจารณาว่า กิจการที่ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนไม่จดทะเบียนจัดทำไปเป็นธรรมดา
การค้าของห้างหุ้นส่วนนั้นหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาเป็น 2 ทาง คือ 1 โดยสภาพแห่งธุรกิจ
ของห้างหุ้นส่วนนั้น ๆ และ 2 ประเพณีโดยทั่ว ๆ ไปที่ห้างหุ้นส่วนที่มีลักษณะเดียวกันย่อม
ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่จดทะเบียน ย่อมมีอำนาจและหน้าที่จำกัดไว้ในทะเบียน
ซึ่งประชาชนอาจตรวจดูได้ ผู้ติดต่อย่อมประมาณและอนุมานอำนาจของนิติบุคคลได้จากเอกสาร
มหาชนนั้น แต่ห้างหุ้นส่วนไม่จดทะเบียน บุคคลภายนอกย่อมไม่รู้ถึงข้อตกลงอันเป็นวัตถุประสงค์
ประสงค์ของห้างหุ้นส่วนซึ่งทำกันเป็นการภายในระหว่างห้างหุ้นส่วน ฉะนั้น ตามธรรมดา
จึงถือว่ากิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญก็คือกิจการของบุคคลธรรมดา การดูว่าการใดเป็นการ
จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าของห้างหุ้นส่วน จึงต้องดูวิธีปฏิบัติการที่ห้างหุ้นส่วนนั้น ๆ
ได้กระทำมาแล้ว ประกอบกับกิจการที่ห้างหุ้นส่วนอื่นอันมีลักษณะเดียวกันได้กระทำอยู่

การกู้เงินย่อมเป็นกิจการที่คนค้าขายย่อมกระทำกัน ผู้เป็นหุ้นส่วนจะปฏิเสธความ
รับผิดชอบได้ต่อเมื่อแสดงให้เห็นชัดว่า การกู้ยืมนั้นเป็นการจัดทำไปนอกทางธรรมดาธุรกิจ
ของห้างหุ้นส่วนอันประชาชนควรจะเห็นได้โดยจริงจัง หากสืบแต่เพียงว่านอกวัตถุประสงค์
ของห้างหุ้นส่วนย่อมไม่พ้นความรับผิดชอบ

เมื่อกิจการที่ผู้จัดการกระทำเป็นการจัดทำไปในทางเป็นธรรมดาธุรกิจของห้างหุ้น
ส่วนแล้ว การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนนำสืบได้เพียงว่าผู้จัดการทำโดยทุจริตย่อมไม่ทำให้พ้นความรับผิดชอบ

เมื่อปรากฏจากคำพยานโจทก์จำเลยว่าธรรมดากิจการโพยก๊วน รับฝากเงินก็ได้ออกตัว
เงินก็ได้ เมื่อผู้จัดการไปรับฝากเงิน ผู้เป็นหุ้นส่วนก็ต้องรับผิดชอบโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าได้เคยทำ
เป็นปกติธุระหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 288/2488

หน้า 245

นายจตุต แชน้ำ

นายตั้งอี

นายเอนก พิศรสาร

โจทก์

จำเลย

ผู้ร้องขาดทรัพย์

ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบในหนี้สินซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งไปกู้เข้ามาใช้จ่าย
ในกิจการค้าของหุ้นส่วน

ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งถูกศาลพิพากษาให้ใช้หนี้ เมื่อปรากฏว่าหนี้นั้นเป็นของห้าง
หุ้นส่วนแล้วเจ้าหนี้ย่อมยึดทรัพย์ของหุ้นส่วนได้ ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นจะไม่ยอมให้ยึดส่วนของ
ตนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 160/2496

หน้า 179

นางปิซ้อม ยวงพาณิชย์

นางยอน จุฑาทอง กับพวก

โจทก์

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนกู้เงินโดยใช้ชื่อห้างเป็นผู้กู้ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง
ลงชื่อเป็นผู้กู้มีผู้อื่นเป็นผู้ค้ำประกัน ต่อมาผิดนัดไม่ชำระหนี้แก่ผู้ให้กู้ ผู้ค้ำประกันจึงชำระหนี้
แทนไป ดังนี้ หุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบต่อผู้ค้ำประกันเพราะชื่อห้างดังกล่าวนี้ผู้เป็นหุ้นส่วน
ใช้แทนชื่อของตนเองนั่นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 553/2497

หน้า 589

นางสายหยุด กิ่งมณี

ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางจากพาณิชย์

โจทก์

จำเลย

การกู้เงินเพื่อให้กิจการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ย่อมนับ
เนื่องเข้าในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น แม้จะไม่ระบุไว้ชัดแจ้งในตราสารจัดตั้งก็ดี

ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดลงชื่อกู้เงินแทนห้าง แต่ประทับตราปลอม ห้างหุ้นส่วน
จำกัดก็ต้องรับผิดชอบ

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1495/2498

หน้า 1418

นายสว่างค์ วัฒนากุล

นายอาบ ลิจิตวงษ์ กับพวก

โจทก์

จำเลย

ผู้ที่เป็นผู้จัดการและลูกจ้างชั่วคราวของห้างหุ้นส่วนสามัญ ข้าราชการของเขา
โดยละเมิดผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นต้องรับผิดชอบด้วย

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1767/2506
หน้า 2150

นายชกขุน แซ่แก้ว
นายอู่ แซ่กั้ง กับพวก

โจทก์
จำเลย

การที่จำเลยให้โจทก์ออกเงินและสิ่งของให้จำเลยผู้เป็นหุ้นส่วนกัน ไปทำโรงหีบอ้อยโดยจำเลยตกลงจะส่งน้ำตาลน้ำเชื่อมมาขายให้แก่โจทก์แล้วคิดหักบัญชีกันเป็นครั้งคราวนั้นเป็นนิติกรรมสัญญาอย่างหนึ่ง แต่ไม่ใช่การกู้ยืมเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 650, 653 ฉะนั้น แม้ไม่ได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อจำเลยไว้ เมื่อคดีฟังได้ว่าจำเลยซึ่งเป็นหุ้นส่วนกันเป็นลูกหนี้โจทก์อยู่ตามสัญญานั้นแล้ว จำเลยก็ต้องรับผิดชอบหนี้แก่โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1050

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 314/2510
หน้า 1719

นางจำเนียร ดางาม
นางจรวยศรี ตัณฑโภาส

โจทก์
จำเลย

การที่หุ้นส่วนของจำเลยยอมให้โจทก์ขายช่วงที่ดินและยอมรับเงินนั้นไว้ เมื่อได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาของการค้าของห้างหุ้นส่วน จำเลยย่อมจะต้องมีความผูกพันและรับผิดชอบร่วมด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1050

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1836/2514
หน้า 1542

บริษัทสหยนต์ขนส่งพาณิชย์ (1962) จำกัด
นายมานะ ชันกมล กับพวก

โจทก์
จำเลย

จำเลยที่ 2 เป็นผู้ออกรถยนต์ จำเลยที่ 1 เป็นผู้ออกแรงงาน ร่วมกันรับจ้างบรรทุกของผลประโยชน์แบ่งกันคนละครึ่ง ถือว่าการดำเนินการเกี่ยวกับรถยนต์คันนี้ระหว่างจำเลยทั้งสองเข้าลักษณะเป็นหุ้นส่วนกัน เมื่อการกระทำของจำเลยที่ 1 ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบร่วมกันและแทนกันในกิจการของหุ้นส่วน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2982/2517
หน้า 2097

ธนาคารไทยพัฒนา จำกัด
นายเชียงขุน แซ่ลิ้ม กับพวก

โจทก์
จำเลย

จำเลยที่ 1 เป็นผู้ดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนแห่งหนึ่งต่อมาจำเลยที่ 1 เข้าหุ้นกับจำเลยที่ 2 และ 3 ตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนอีกแห่งหนึ่งเพื่อขยายกิจการค้าของห้างหุ้นส่วนแห่งแรก และจำเลยที่ 1 ได้ทำการค้าของห้างหุ้นส่วนแห่งที่สองในนามของห้างหุ้นส่วนแห่งแรกโดยความยินยอมของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ดังนี้เมื่อจำเลยที่ 1 ได้ทำสัญญากับโจทก์แทนห้างหุ้นส่วนแห่งที่สองแต่ใช้ชื่อห้างหุ้นส่วนแห่งแรกจำเลยที่ 3 ก็ต้องร่วมรับผิดชอบตามสัญญาต่อโจทก์ในฐานะเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยที่ 1 ด้วย

จำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการและเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดของห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 ต้องรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดโดยไม่จำกัดจำนวนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1077 (2) เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดผิดนัดชำระหนี้ผู้เป็นเจ้าของนี้มีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดให้รับผิดชำระหนี้ได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการเลิกห้างหุ้นส่วนหรือล้มละลายก่อน หรือจะต้องปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่มีทรัพย์สินพอชำระหนี้

มาตรา 1051

คำพิพากษาฎีกาที่ 108/2485

นายจันยิว แซ่โค้ว

โจทก์

หน้า 18

บริษัทเทียมฮั่วเฮง จำกัด กับพวก

จำเลย

หุ้นส่วนสามัญคนหนึ่งตาย ผู้จัดการมรดกมิได้เข้าสวมสิทธิในหุ้นส่วน และได้แบ่งมรดกเสร็จไปหลายปีแล้ว กองมรดกไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ของห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นอีก

หมายเหตุ กรณีนี้คงเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ซึ่งมีต่อเจ้ามรดก สิทธิเรียกร้องอาจมีอายุความยาวกว่า 1 ปี ตามฎีกาดังกล่าวคงเป็นเรื่องฟ้องเมื่อล่วงพ้นอายุความไปแล้วมากกว่า (ผู้รวบรวม)

หมายเหตุ มาตรา 1052 ถึงมาตรา 1053 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

มาตรา 1054

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 803/2509

นายเต็กสุน แซ่โจ้ว

โจทก์

หน้า 2320

นายเซี่ยะโฮ้ว แซ่ก้ง กับพวก

จำเลย

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันประกอบการค้า โจทก์ยอมนำสืบพฤติการณ์ต่าง ๆ อันจะแสดงให้เห็นได้ว่าจำเลยทั้งสองได้ร่วมกันประกอบการค้าเช่นว่า จำเลยที่ 1 ได้แสดงตนเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยที่ 2 ด้วยกิจวิธิต่างที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1054 ได้ และศาลย่อมยกเหตุนี้ไปประกอบพยานพฤติเหตุอื่น ๆ แล้วชี้ขาดว่า จำเลยทั้งสองได้ร่วมกันประกอบการค้าได้ ไม่เป็นการวินิจฉัยเกินคำฟ้อง

ส่วนที่ 4

การเลิกและชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญ

มาตรา 1055

คำพิพากษาฎีกาที่ 491/2509

หน้า 1135

พนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดสมุทรสาคร

กับพวก

นายกิมจ้วน หุ่นเจริญ

โจทก์

จำเลย

ผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงเลิกหุ้นส่วน แบ่งทุน แบ่งกำไร และมีการตีราคาทรัพย์สินที่ใช้ในกิจการของหุ้นส่วนแบ่งกันแล้ว แม้ทรัพย์สินนั้นยังคงอยู่ในความครอบครองของหุ้นส่วนคนหนึ่งตลอดมา ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นโดยเจตนาทุจริต ก็อาจมีความผิดฐานขี้โกง

(มีบันทึกท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 486/2492

หน้า 1182

นายนุช จันทรทองคำ

นายสว่าง อารีย์ กับพวก

โจทก์

จำเลย

โจทก์ฟ้องเรียกเงินค่าหุ้นและเงินกำไรโดยอ้างว่าได้ตกลงเลิกห้างหุ้นส่วนและคิดบัญชีกันแล้ว จำเลยให้การว่า ไม่ได้มีการตกลงเลิกหุ้นส่วน ดังนั้น จำเลยจะฎีกาว่า ไม่ปรากฏว่าผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนยินยอมพร้อมใจกันเลิกหุ้นส่วนไม่ได้ เพราะไม่เป็นประเด็นในคดีที่จะฎีกาได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 191/2501

หน้า 154

นายเสริม กำจัดแจ่ม

นายถวิล สารการประสิทธิ์ กับพวก

โจทก์

จำเลย

หุ้นส่วนเป็นสัญญาเฉพาะตัว ผู้เป็นหุ้นส่วนตายจึงเลิกกัน จะบังคับให้ผู้จัดการมรดกหรือทายาทเข้าเป็นหุ้นส่วนด้วยไม่ได้ แต่การชำระบัญชีไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัว ทายาทหรือผู้จัดการมรดกต้องทำต่อไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 407/2501

หน้า 400

นายเอี้ยวเฮงฉก เอี้ยวฉาย กับพวก

นายเองกี แซ่ตันหรือนิยม กุลสมาน

โจทก์

จำเลย

ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งตาย ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่นยอมให้คนรับโอนหุ้นนั้นสืบต่อมาหุ้นส่วนนั้นไม่เลิกจากกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1453/2506 นายประชุม ธรรมหทัย โจทก์
หน้า 1836 นายจรินทร์ เดชอุดม จำเลย
โจทก์จำเลยเข้าหุ้นส่วนทำไม้เพื่อค้าขายเอากำไรแบ่งปันกัน โดยตกลงกันว่า ทำ
ไม้เสร็จเมื่อใดก็มีการคิดบัญชีต้นทุนกำไรกัน ลักษณะของหุ้นส่วนเช่นนี้ย่อมเป็นหุ้นส่วน
สามัญชนิดที่สัญญาทำไว้เฉพาะเพื่อกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้นแล้ว
หุ้นส่วนรายนั้นก็ย่อมเลิกกันไปในตัว ดังความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1055 (3) แห่งประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เมื่อทำไม้รายได้เสร็จไปแล้ว หุ้นส่วนในการ
ทำไม้รายนั้นก็ย่อมเลิกกัน และมีการคิดบัญชีต้นทุนกำไรกันตามที่ตกลงกันไว้เป็นเฉพาะราย ๆ
ไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1159/2510 นายนุกูล ก้อนแก้ว โจทก์
หน้า 1960 นายทองดี แสนสุข จำเลย
เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้หนึ่งบอกเลิกห้างหุ้นส่วนแล้ว ห้างหุ้นส่วนย่อมเลิกกัน
และตั้งผู้ชำระบัญชี แต่คำขอของโจทก์ที่ขอให้จำเลยคืนเงินลงทุนของโจทก์ 62,500 บาทนั้น
เนื่องจากจะต้องมีการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนเสียก่อน จึงเป็นเรื่องที่ศาลจะสั่งคืนให้โจทก์
ยังไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1671/2511 นายทองคำ พุ่มจำปา กับพวก โจทก์
หน้า 1910 นายเทพ ศรีเดช จำเลย
ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งตาย ผู้เป็นหุ้นส่วนคน
อื่นตกลงให้จำเลยบุตรของผู้ตายเป็นหุ้นส่วนแทน และต่อมาผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งตายไม่
มีใครเป็นหุ้นส่วนแทน คงดำเนินกิจการต่อมา ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นฟ้องจำเลยขอให้เลิกห้างหุ้น
ส่วนได้ และเมื่อจำเลยเข้าเป็นตัวผู้ถือหุ้นสืบทแทนบิดาแล้วจำเลยจะยกอายุความมรดกตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 ขึ้นต่อสู้มิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 173/2513 นายใช้เง็ก แซ่ตั้ง โจทก์
หน้า 203 นางบุญเรือน แซ่ตั้ง จำเลย
สามีโจทก์กับสามีจำเลยร่วมทุนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญโดยไม่จดทะเบียน สามี
โจทก์ตาย โจทก์รับมรดกและเข้าสวมสิทธิเป็นหุ้นส่วนแทนโดยความยินยอมของสามีจำเลย
ห้างหุ้นส่วนจึงยังไม่เลิก ต่อมาสามีจำเลยตาย จำเลยเป็นผู้รับมรดกกลับปฏิเสธว่าสามีโจทก์
มิได้เป็นหุ้นส่วนกับสามีจำเลย ดังนี้ ห้างหุ้นส่วนนั้นย่อมเลิกจากกันตามประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 (5)

เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกันแล้วก็ต้องจัดการชำระบัญชี เว้นแต่จะได้ตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่นในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกัน แม้จำเลยจะเข้าดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วน จำเลยก็มีได้เป็นหุ้นส่วนกับโจทก์ โจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องขอให้บังคับจำเลยแสดงบัญชีรายรับรายจ่าย

โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยแสดงบัญชีรายรับรายจ่าย โดยมีได้ฟ้องขอให้ชำระบัญชีศาลจะพิพากษาให้ชำระบัญชีไม่ได้ เพราะเกินคำขอ

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 907/2513 นายรัชฎະ โภคินทรวงศ์ กับพวก โจทก์
หน้า 1266 นายบรรจง อัสวาณิชย์ จำเลย
โจทก์จำเลยเป็นพี่น้องทำสัญญาเข้าหุ้นส่วนโรงสีกัน ดำเนินกิจการเรื่อยมา โดยจำเลยเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ต่อมาได้ให้ผู้อื่นเช่าแล้วภายหลังจำเลยได้ขายโรงสีให้ผู้อื่นนั้นไป แม้กระนั้นก็ยังถือว่าห้างหุ้นส่วนสามัญตั้งกล่าวยังอยู่ โจทก์ย่อมฟ้องขอให้เลิกห้างหุ้นส่วนสามัญนี้ได้เสมอ

คำพิพากษาฎีกาที่ 2901/2517 นางพนิดา สุมาลี กับพวก โจทก์
หน้า 2066 นางคูนดี แซ่พั้ว กับพวก จำเลย
โจทก์กับ ค.ตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โจทก์เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ ค.เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เมื่อ ค.ตาย ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 (5) ประกอบด้วยมาตรา 1080 และจะต้องตั้งผู้ชำระบัญชี ในการนี้จำเลยซึ่งเป็นทายาทและผู้รับมรดกของ ค.จะต้องตั้งผู้ชำระบัญชี ในการนี้จำเลยซึ่งเป็นทายาทและผู้รับมรดกของ ค. จะต้องเข้ามาแทนที่ ค.เพื่อการชำระบัญชี ปรากฏว่าทรัพย์สินตลอดจนบัญชีและเอกสารต่าง ๆ ของห้างหุ้นส่วนอยู่ในมือจำเลย และโจทก์ขอร้องให้จำเลยมาร่วมกันชำระบัญชีและแบ่งคืนเงินทุนแล้วแต่จำเลยเพิกเฉยเสีย ดังนั้น ถือว่าจำเลยได้แย่งสิทธิของโจทก์แล้ว โจทก์มีสิทธิฟ้องจำเลยขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 444/2520 นายสุพจน์ อึ้งสุวรรณพณิช โจทก์
หน้า 296 ห้างหุ้นส่วนจำกัด โดโยดัลพบุรี จำเลย
ผู้ที่มีได้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่มีสิทธิฟ้องให้เพิกถอนการจดทะเบียนหรือให้เลิกห้างหุ้นส่วนและชำระบัญชี

คำพิพากษาฎีกาที่ 504/2520

นายเจริญ กมลธรรม กับพวก

โจทก์

หน้า 306

นางสาวบุญนาถ วรพันธุ์พิทักษ์

กับพวก

จำเลย

โจทก์ทั้งห้ากับ น. มารดาของจำเลยเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน น. ตาย ห้างหุ้นส่วนนั้นจึงเลิกกัน ผู้เป็นหุ้นส่วนที่เหลือได้ตั้ง ป.เป็นผู้ชำระบัญชีแต่ยังไม่มี การชำระบัญชีกัน ย่อมไม่ทราบว่าการกิจการของห้างหุ้นส่วนมีกำไรหรือขาดทุน หุ้นส่วนแต่ละ คนมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งเท่าใด น.มารดาจำเลยจะได้รับเงินจากห้างหุ้นส่วนหรือจะต้องชดใช้ ให้ห้างหุ้นส่วนเพียงใดหรือไม่ในเมื่อหักกลบลบหนี้กันแล้ว ทั้งผู้เป็นหุ้นส่วนก็ได้ตกลงกัน ให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่น และไม่ปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนนี้ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย โจทก์ชอบที่จะต้องจัดการให้มีการชำระบัญชีก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1061 วรรคแรก จึงจะมีสิทธิเรียกร้องเอาเงินหรือทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนได้ เมื่อโจทก์ยัง มิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าว โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยเรียกเอาเงินซึ่งอ้างว่า น.ต้องรับ ผิดคืนให้โจทก์เพื่อชำระบัญชีกันต่อไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 1767/2520

นางสาวสุชีลา โชติวุฒินิจ

โจทก์

หน้า 1423

นายพิเศษ พงส์พิสิทธิ์ กับพวก

จำเลย

ช.เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน จำกัด น. เมื่อ ช.ถึงแก่กรรม ห้าง น. ย่อมเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 (5), 1080 เว้นแต่จะมีผู้รับมรดกของช.เข้าสวมสิทธิในหุ้นส่วนนั้นดำเนินกิจการ ต่อไปตามเดิม (เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ 539/2518) และเมื่อห้าง น.เลิกกันก็ต้องตั้งผู้ ชำระบัญชีสะสางงานของห้าง (อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 351/2507) ในกรณีนี้ผู้ชำระบัญชี มีอำนาจฟ้องหรือต่อสู้คดีเกี่ยวกับกิจการของห้างทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาตามมาตรา 1259 (1)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1768/2520

นายสกล อินทรภักดี กับพวก

โจทก์

หน้า 1427

นางจรรยา ราษฎร์ศิริ

จำเลย

โจทก์กับสามีจำเลยเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัด ต่อมาสามีจำเลยตาย โจทก์ กับจำเลยตกลงกันให้กิจการของห้างดำเนินต่อไปโดยจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้น ถอน สามีจำเลยออกแล้วให้จำเลยเป็นหุ้นส่วนแทน แม้จะปรากฏว่าจำเลยไม่ได้ลงหุ้นเป็นตัวเงิน อีก แต่ทรัพย์สินของสามีจำเลยซึ่งมีอยู่ในห้างหุ้นส่วนย่อมเป็นมรดกได้แก่จำเลยผู้เป็นภริยา เมื่อจำเลยตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์แทนที่สามีจำเลย ก็เท่ากับจำเลยลงหุ้นซึ่งสามารถตี ราคาเป็นเงินได้แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3138/2522

นายจิตรี อิมทิพย์

โจทก์

หน้า 2433

นายอนันต์ โพธิพันธุ์

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญมีวัตถุประสงค์จัดสรรที่ดินขายอย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้นแล้ว
ห้างหุ้นส่วนย่อมเลิกกัน โจทก์ขอให้จัดการชำระบัญชีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1038, 1039/2523 นายประเสริฐ เชื้อสกุล

โจทก์

หน้า 730

นายประพันธ์ เดชสุวรรณชัย

จำเลย

โจทก์จำเลยร่วมกันเข้าหุ้นจัดทำศูนย์การค้าปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ขาย แต่การ
ดำเนินงานระหว่างห้างหุ้นส่วนเกิดขัดข้องไม่อาจสำเร็จลุส่งไปด้วยดี จำเลยจึงขอให้กำหนด
ข้อยุติเกี่ยวกับเรื่องหุ้นส่วน และได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน เช่นนี้ ข้อตกลง
เรื่องเลิกห้างหุ้นส่วนถือว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 850 การที่หุ้นส่วนทุกคนตกลงเลิกห้างหุ้นส่วนย่อมกระทำได้ ไม่อยู่ในบังคับ
มาตรา 1055, 1056 และ 1057 เมื่อได้ตกลงให้จัดการทรัพย์สินอย่างไรด้วยแล้วก็ไม่ต้องชำระ
บัญชีตามมาตรา 1061

มาตรา 1056

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1398/2493 นายเสียร สุพรรณานนท์ กับพวก โจทก์
หน้า 1435 (ประชุมใหญ่) นายสำราญ เตชะกำพูน กับพวก จำเลย
ห้างหุ้นส่วนสามัญตั้งขึ้นไม่มีกำหนดกาล เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งมีหนังสือมา
บอกกล่าวเลิกห้างหุ้นส่วนพร้อมกับเสนอระบุชื่อผู้ชำระบัญชีไปด้วย ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นก็มิได้
คัดค้านประการใด ยังกลับตอบรับเห็นชอบและยอมตั้งผู้ชำระบัญชีผู้ทีระบุไปนั้นด้วย เป็นแต่
กำหนดเงื่อนไขไว้บางประการเท่านั้น ดังนั้น นับว่าการเลิกห้างหุ้นส่วนและจัดการชำระบัญชี
ได้กระทำไปแล้วตามกฎหมาย แต่การชำระบัญชีในเรื่องทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนจะถูกต้อง
หรือไม่ย่อมเป็นประเด็นหนึ่งต่างหาก ฉะนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นจะมาฟ้องศาลขอให้ศาลสั่งเลิกห้าง
หุ้นส่วนนั้นและตั้งผู้ชำระบัญชีจัดการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนนี้อีกไม่ได้

โจทก์ฟ้องขอให้เลิกห้างหุ้นส่วนและตั้งผู้ชำระบัญชีใหม่และยังมีคำขออีกมากมาย
ท้ายฟ้อง แต่ตั้งรูปคดีมาอย่างคดีไม่มีทุนทรัพย์เพราะเสียค่าขึ้นศาลเพียง 15 บาท ดังนี้ ศาล
ควรวินิจฉัยเพียงว่าการเลิกห้างหุ้นส่วนและการชำระบัญชีเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่เท่านั้น
ส่วนทรัพย์ในห้างหุ้นส่วนจะมีเท่าใดไม่ควรวินิจฉัยให้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 75/2501 นายโกย ศรีทรง โจทก์
หน้า 69 นายปุ่น เพ็ชรพูล จำเลย
การเลิกห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีเหตุต้องบอกกล่าวล่วงหน้า 6 เดือนก่อนครบปีทาง
บัญชีเงิน แต่การเลิกโดยหุ้นส่วนผู้หนึ่งผิดสัญญาไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าตามกำหนดเช่นนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1958/2517 นายประเสริฐ โพธิ์เจริญ โจทก์
หน้า 1477 นายจรูญ ประสานทรัพย์ จำเลย
โจทก์ฟ้องว่าได้ลงทุนเข้าหุ้นกับจำเลยคนละครึ่งสร้างแพโป๊ะทำเป็นท่าจอดเรือรับ
ส่งคนโดยสารและสินค้าแล้วผลัดกันเก็บผลประโยชน์คนละเดือน ต่อมาตลาดไฟไหม้พ้อค้า
แม่ค้ำงดใช้แพทาดังกล่าวไปใช้แพทำสินค้าใหม่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากแพโป๊ะดังกล่าวลด
น้อยลง โจทก์ประสงค์จะเลิกการเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยเพราะไม่มีผู้ดูแลแพทำอันเป็นเหตุให้
เกิดการเสียหาย โจทก์ได้แจ้งขอเลิกห้างหุ้นส่วนกับจำเลยแล้วจำเลยไม่ยอมเลิก ขอให้ศาลแบ่งเงิน
ทุนในการสร้างแพท่าเรือระหว่างโจทก์จำเลยคนละครึ่ง ดังนี้ แม้โจทก์จะไม่ได้มีคำขอท้ายฟ้องขอ
ให้เลิกห้างหุ้นส่วนด้วย แต่ก็เห็นความประสงค์ของโจทก์ได้ว่าต้องการให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้น
ส่วนจึงได้ขอแบ่งทุน

คำฟ้องดังกล่าวนั้นถือได้ว่ามีเหตุทำให้ห้างหุ้นส่วนเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1057 (3) โจทก์มีสิทธิร้องขอให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 เดือนตามมาตรา 1058

แพทโจทก์จำเลยเข้าหุ้นกันสร้างมา 30 ปีเศษแล้ว ต่อมาไฟไหม้ตลาดและบริเวณแพ แพอยู่ในสภาพผุพัง รายได้จากท่าไม้ดี ทั้งโจทก์จำเลยก็มีเหตุขาดหมางกันอยู่ จำเลยก็อ้างว่าโจทก์มิได้ออกเงินลงทุนร่วมเป็นหุ้นด้วย เช่นนี้ ห้างหุ้นส่วนจึงเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ มีเหตุที่ศาลจะสั่งให้เลิกได้

โจทก์ฟ้องขอคืนทุนในห้างหุ้นส่วนโดยมิได้มีการชำระบัญชี แต่เมื่อไม่ปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนมีลูกหนี้ เจ้าหนี้หรือผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกเงินทศรองและค่าใช้จ่ายของตนไปเพื่อการจัดการค้าของห้าง โจทก์จำเลยได้ผลัดกันเก็บรายได้จากแพคนละเดือนมาเป็นเวลา 10 ปีเศษแล้ว สิทธิทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนก็มีแต่แพรายพิพาทเท่านั้น ศาลก็ย่อมพิพากษาให้แบ่งแพรายพิพาทระหว่างโจทก์จำเลยไปได้เลย

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

มาตรา 1057

คำพิพากษาศาลฎีกา 826/2495
หน้า 584

นายเชียงแข็ง แซ่อ้อ กับพวก
นายเอ็งซัง แซ่ลิ้ม กับพวก

โจทก์
จำเลย

การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนฟ้องเลิกหุ้นส่วนนั้นไม่จำเป็นต้องฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน เพราะผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นอาจร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์หรือจำเลยได้ ไม่มีทางเสียเปรียบหรือเสียหายแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ทั้งไม่มีบทกฎหมายบัญญัติบังคับให้ต้องฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนด้วย

การฟ้องขอเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้น แม้ทรัพย์สินที่พิพาทจะอยู่ที่จังหวัดพังงาและจำเลยคนหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดภูเก็ต แต่เมื่อจำเลยอื่นมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพระนครแล้ว ศาลที่ย่อมมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจให้โจทก์ฟ้องยังศาลในพระนครได้

(มีบันทึกท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 744/2498
หน้า 667

นายสวาสดี ธีรพัฒน์
นายจรัส ทำรงยุทธ กับพวก

โจทก์
จำเลย

การเลิกห้างหุ้นส่วนตามมาตรา 1057 เพราะห้างขาดทุนนั้น ไม่ต้องเลิกตามระยะเวลาในมาตรา 1056

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 75/2501
หน้า 69

นายโกย ศรีทรง
นายปุ่น เพชรพูล

โจทก์
จำเลย

การเลิกห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีเหตุ ต้องบอกล่วงหน้า 6 เดือนก่อนครบรอบปีทางบัญชีเงิน แต่การเลิกหุ้นส่วนผู้หนึ่งผิดสัญญา ไม่ต้องบอกล่วงหน้าตามกำหนดเช่นนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 496/2500
หน้า 306

นายฟอง กระจาดเงิน
นายพลอย สนิท กับพวก

โจทก์
จำเลย

หุ้นส่วนคนหนึ่งไม่ทำบัญชีรับจ่าย ไม่แบ่งผลกำไร และอ้างว่าโจทก์ไม่ได้เป็นหุ้นส่วน ประกอบกับมีข้อขัดแย้งกันในกรณีนี้ตลอดมา ถือได้ว่ามีเหตุทำให้หุ้นส่วนรายนี้เหลือวิธีที่จะดำรงอยู่ต่อไปตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1057 (3) โจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งมีสิทธิฟ้องขอให้เลิกห้างหุ้นส่วนและชำระบัญชีได้

โจทก์ฟ้องว่าได้ลงทุนเข้าหุ้นกับจำเลยคนละครึ่งสร้างแพโป๊ะทำเป็นท่าจอดเรือรับส่งคนโดยสารและสินค้า แล้วผลัดกันเก็บผลประโยชน์คนละเดือน ต่อมาตลาดไฟไหม้พ้อค้าแม่ค้าคงคใช้แพท่าดังกล่าวไปใช้แพท่าสินค้าใหม่ผลประโยชน์ที่ได้รับจากแพโป๊ะดังกล่าวลดน้อยลง โจทก์ประสงค์จะเลิกการเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยเพราะ ไม่มีผู้ดูแลแพท่าอันเป็นเหตุให้เกิดการเสียหาย โจทก์ได้แจ้งขอเลิกห้างหุ้นส่วนกับจำเลยแล้วจำเลยไม่ยอมเลิก ขอให้ศาลแบ่งเงินลงทุนในการสร้างแพท่าเรือระหว่างโจทก์จำเลยคนละครึ่ง ดังนี้ แม้โจทก์จะไม่ได้มีคำขอท้ายฟ้องให้เลิกห้างหุ้นส่วนด้วย แต่ก็เห็นความประสงค์ของโจทก์ได้ว่าต้องการให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนจึงได้ขอแบ่งทุน

คำฟ้องดังกล่าวนั้นถือได้ว่ามีเหตุทำให้ห้างหุ้นส่วนเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1057 (3) โจทก์มีสิทธิร้องขอให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 เดือนตามมาตรา 1056

แพที่โจทก์จำเลยเข้าหุ้นกันครั้งแรกสร้างมา 30 ปีเศษแล้ว ต่อมาไฟไหม้ตลาดและบริเวณแพ แพอยู่ในสภาพผุพัง รายได้จากท่าไม่ดี ทั้งโจทก์จำเลยก็มีเหตุขาดหมางกันอยู่จำเลยก็อ้างว่าโจทก์มิได้ออกเงินลงทุนร่วมเป็นหุ้นด้วย เช่นนี้ ห้างหุ้นส่วนจึงเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้มีเหตุที่ศาลจะสั่งให้เลิกได้

โจทก์ฟ้องขอคืนทุนให้ห้างหุ้นส่วนโดยมิได้ขอให้มีการชำระบัญชี แต่เมื่อไม่ปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนมีหนี้ เจ้าหนี้หรือผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกเงินทดรองและค่าใช้จ่ายของตนไปเพื่อจัดการค้าของห้าง โจทก์จำเลยได้ผลัดกันเก็บรายได้จากแพคนละเดือนมาเป็นเวลา 1 ปีเศษแล้ว สิทธิทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนก็มีแต่แพรายพิพาทเท่านั้น ศาลก็ยอมพิพากษาให้แบ่งแพรายพิพาทระหว่างโจทก์จำเลยไปได้เลย

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

ได้ความว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดขาดทุนและมีทรัพย์สินเหลืออยู่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของห้างที่ต้องใช้จ่ายเป็นประจำ การดำเนินการต่อไปมีแนวโน้มที่มีแต่จะขาดทุนพฤติการณ์ที่หุ้นส่วนไม่ปรองดองกันแสดงให้เห็นว่าไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ถือได้ว่าขาดสิ่งอันเป็นสาระ

สำคัญของการเข้าเป็นหุ้นส่วน หากจะเปลี่ยนตัวหุ้นส่วนผู้จัดการก็ไม่มีทางที่จะทำได้เพราะ
ห้างนี้มีจำเลยที่ 1 คนเดียวเท่านั้นเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด นอกจากนั้นบัญชี
ของห้างบางรายการลงไว้ไม่ถูกต้อง รายจ่ายก็ปรากฏว่าจ่ายโดยหลวมฟุ่มเฟือยเกินกว่า
ความจำเป็น การดำเนินการของห้างปราศจากการควบคุมที่ดี เหล่านี้เป็นเหตุให้ห้างเหลือวิสัย
ที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ ศาลย่อมพิพากษาให้ห้างดังกล่าวเลิกกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2570/2520

นายสันติ วาตะศิริฯ

โจทก์

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

จำเลย

โจทก์ฟ้องขอให้เลิกกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนโดยกล่าวฟ้องว่า
ในการเข้าหุ้นส่วนกันนี้จำเลยตกลงแบ่งผลกำไรให้โจทก์ร้อยละ 60 จำเลยไม่แบ่งกำไรให้โจทก์
โจทก์ขอตรวจบัญชีก็ไม่ได้ตรวจ ขอให้พิพากษาเลิกกิจการของห้างหุ้นส่วนและตั้ง ค.เป็นผู้
ชำระบัญชี จำเลยปฏิเสธว่าโจทก์จำเลยมิใช่หุ้นส่วนกัน จำเลยไม่เคยตกลงจะแบ่งผลกำไรให้
โจทก์ร้อยละ 60 ดังนี้ ข้อเท็จจริงที่ว่าโจทก์จำเลยประสงค์จะแบ่งปันกำไรกันอย่างไรจึงเป็น
ประเด็นวินิจฉัย การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันในชั้นชำระบัญชี
จึงไม่ชอบ แต่ศาลฎีกาจะวินิจฉัยประเด็นข้อนี้ไปเสียเลยก็ได้

ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าโจทก์มีสิทธิบอกเลิกห้างหุ้นส่วนได้เพราะกิจการของห้าง
หุ้นส่วนเสร็จสิ้นลงแล้ว จำเลยไม่แบ่งกำไรให้กลับปฏิเสธว่าโจทก์มิใช่หุ้นส่วน ถือได้ว่ามี
เหตุที่ทำให้หุ้นส่วนรายนี้เหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 1057 (1) (3)

หมายเหตุ มาตรา 1058 ถึงมาตรา 1059 ไม่ปรากฏคำพิพากษาศาลฎีกา

มาตรา 1080

คำพิพากษาฎีกาที่ 1768/2520
หน้า 1427

นายสกล อินทรภักดี กับพวก
นางจรรยา ราษฎร์ศิริ

โจทก์
จำเลย

โจทก์กับสามีจำเลยเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัด ต่อมาสามีจำเลยตาย โจทก์กับจำเลยตกลงกันให้กิจการของห้างดำเนินต่อไปโดยจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้น ถอนสามีจำเลยออกแล้วให้จำเลยเป็นหุ้นส่วนแทน แม้จะปรากฏว่าจำเลยไม่ได้ลงหุ้นเป็นตัวแทนอื่น แต่ทรัพย์สินของสามีจำเลยซึ่งมีอยู่ในห้างหุ้นส่วนย่อมเป็นมรดกให้แก่จำเลยผู้เป็นภริยาเมื่อจำเลยตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์แทนที่สามีจำเลย ก็เท่ากับจำเลยลงหุ้นซึ่งสามารถตีราคาเป็นเงินได้แล้ว

มาตรา 1061

คำพิพากษาฎีกาที่ 302/2488
หน้า 255

นายเล็ก นานา
คุณหญิงไต้ะ นรเนติบัญญัติชากิจ

โจทก์
จำเลย

แม้หุ้นส่วนเล็กกันมานานแล้วก็ไม่เป็นเหตุขัดขวางต่อการที่จะฟ้องขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชี

หมายเหตุ บทบัญญัติในมาตรา 1061 เพียงแต่กำหนดว่า เมื่อห้างหุ้นส่วนเล็กแล้วก็ให้จัดการชำระบัญชีโดยมิได้กำหนดเวลาไว้ว่าจะต้องจัดการชำระในทันทีทันใดหรือในเวลาเท่าใดนับแต่ห้างหุ้นส่วนเล็ก แต่ก็คงเป็นระยะเวลาพอสมควรนับแต่ห้างหุ้นส่วนเล็ก-ผู้รวบรวม

คำพิพากษาฎีกาที่ 759/2492
หน้า 515

นายเอี้ย ชุนต๋องฯ
นายฟุ้ง วรรณะสาร กับพวก

โจทก์
จำเลย

ในคดีเรื่องขอลดถอนผู้ชำระบัญชีและขอแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนใหม่คู่ความฝ่ายหนึ่งขอให้ศาลส่งขายทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนที่ศาลยึดไว้ชั่วคราวนั้น เมื่อศาลเห็นว่าการยึดไว้จำเป็นต้องเสียหายมากก็ยอมมีอำนาจสั่งให้ขายทอดตลาดนั้นได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2061/2492
หน้า 1135

พันเอกช่วง เขวงศักดิ์ฯ
นายมนัส โกศลวิตรี

โจทก์
จำเลย

ผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่จดทะเบียนซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่งตั้งนั้น ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกหนี้สินจากบุคคลภายนอกในเมื่อมิได้รับมอบอำนาจให้ฟ้องความ

บันทึกกรรมการประชุมซึ่งให้อำนาจผู้ชำระบัญชีฟ้องความนั้น ไม่ใช่ใบมอบอำนาจให้ผู้ชำระบัญชีฟ้องความ

คำพิพากษาฎีกาที่ 41/2493
หน้า 51

นายตันเซ่งเจี๊ยะ แซ่ตันฯ กับพวก
นายตันเฉ่งหลี แซ่ตัน กับพวก

โจทก์
จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้จดทะเบียน เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนมีมติให้เลิก ความเป็นหุ้นส่วนก็สิ้นสุดลง จะนำมาตรา 1249 และมาตรา 1040 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับไม่ได้ ผู้เป็นหุ้นส่วนยอมโอนขายสิทธิในหุ้นส่วนภายหลังที่ได้มีมติให้เลิกห้างหุ้น

ส่วนแล้วได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนคนอื่น และผู้รับโอนย่อมเป็นผู้เสียหาย
ในทางอาญาฟ้องบุคคลอื่นซึ่งกระทำผิดในทางอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนนั้นได้

(มีบันทึกท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1398/2493 นายเสียร สุพรรณานนท์ โจทก์
หน้า 1435 (ประชุมใหญ่) นายสำราญ เดชะกำพูช กับพวก จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญตั้งขึ้นไม่มีกำหนดกาล เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งมีหนังสือมา
บอกกล่าวเลิกห้างหุ้นส่วนพร้อมกับเสนอระบุชื่อผู้ชำระบัญชีไปด้วย ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นก็มีได้
คัดค้านประการใด ยังกลับตอบรับเห็นชอบและยอมตั้งผู้ชำระบัญชีผู้ทีระบุไปนั้นด้วย เป็นแต่
กำหนดเงื่อนไขไว้บ้างบางประการเท่านั้น ดังนี้ นับว่าการเลิกห้างหุ้นส่วนและการจัดการชำระ
บัญชีได้กระทำไปแล้วตามกฎหมาย แต่การชำระบัญชีในเรื่องทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนจะ
ถูกต้องหรือไม่ ย่อมเป็นประเด็นหนึ่งต่างหาก ฉะนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นจะมาฟ้องต่อขอให้
ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนนั้นและตั้งผู้ชำระบัญชีจัดการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนนี้อีกไม่ได้

โจทก์ฟ้องขอให้เลิกห้างหุ้นส่วนและตั้งผู้ชำระบัญชีใหม่ และยังมีคำขออีกมากมาย
ท้ายฟ้อง แต่ตั้งรูปคดีมาอย่างคดีไม่มีทุนทรัพย์เพราะเสียค่าขึ้นศาลเพียง 15 บาท ดังนี้ศาล
ควรวินิจฉัยเพียงว่าการเลิกห้างหุ้นส่วนและการชำระบัญชีเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่เท่านั้น
ส่วนทรัพย์สินในห้างหุ้นส่วนจะมีเท่าใดไม่ควรวินิจฉัยให้

คำพิพากษาฎีกาที่ 979/2494 นายกิมพั่ง แซ่เบ๊ โจทก์
หน้า 819 นายคุณลิ้ม แซ่โจ้ว จำเลย

ในเรื่องผู้ชำระบัญชีซึ่งศาลตั้งในกรณีเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญมิได้จดทะเบียน ได้ทำคำชี้
ขาดและทำบัญชีงบดุลของห้างหุ้นส่วนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ใดอื่นจะมาร้องขอให้ศาลเปลี่ยนแปลงแก้ไขมิได้ เพราะยังไม่มีสิทธิโต้แย้งอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่ง
มาตรา 55 กล่าวคือ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดยังมีได้ถูกฟ้องเรียกหนี้ตามคำชี้ขาดหรือตามบัญชี
แต่อย่างใดจึงไม่มีสิทธิที่จะมาร้องต่อศาล

(มีบันทึกท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1140/2499

นายเฉ่งหลี แซ่ตันฯ

โจทก์

หน้า 1010

พระยาไชยยศสมบัติ กับพวก

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนเลิกกิจการตั้งผู้ชำระบัญชีกันเอง ถ้าผู้ชำระบัญชีได้ลงมติในเรื่องทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนไปประการใดก็เป็นเพียงความเห็นของผู้ชำระบัญชีซึ่งเป็นผู้กระทำแทนห้างหุ้นส่วน หากห้างหุ้นส่วนไม่เห็นด้วยก็ชอบที่บอกปิดหรือถอดถอนผู้ชำระบัญชินั้นเสียเองได้ จึงไม่ใช่ข้อโต้แย้งสิทธิอันจะต้องเสนอคดีต่อศาลขอให้เพิกถอนมติของผู้ชำระบัญชีดังกล่าว

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 374/2500

นางระวีวรรณ บุญรักษ์

โจทก์

หน้า 217

หรือ สงวน เอื้อวิทยา

จำเลย

นายพิชัย โอศิริ

การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีโดยผู้เป็นหุ้นส่วนแต่บางคนนั้นไม่ชอบ ผู้เป็นหุ้นส่วนฟ้องให้ชำระบัญชีใหม่ได้ แต่จะเรียกทุนคืนทีเดียวไม่ได้ เป็นเรื่องที่ต้องว่ากล่าวกันในชั้นชำระบัญชี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 499/2500

นายบุญส่ง เลขะกุล

โจทก์

หน้า 313

นายมาลา สีตะจิตต์

จำเลย

การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนในเมื่อผู้ชำระบัญชีที่ตั้งไว้ลาออกนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนต้องจัดทำร่วมกัน หรือถ้าไม่ทำร่วมกันก็ต้องตั้งคนอื่นที่ไม่ใช่ผู้เป็นหุ้นส่วนโดยคะแนนเสียงข้างมาก

หุ้นส่วน 2 คน ฟ้องคดีกันขอให้ตั้งผู้ชำระบัญชีโดยหุ้นส่วนอีก 8 คนไม่ได้ถูกเรียกเข้ามาในคดีด้วย ศาลยังไม่เห็นจำเป็นและสมควรแต่งตั้งโดยไม่ได้ฟังเสียงเขาก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1552/2500

นายมาลา สีตะจิตต์ กับพวก

โจทก์

หน้า 1491

นายบุญส่ง เลขะกุล

จำเลย

เมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญเลิกกัน ผู้เป็นหุ้นส่วนแต่บางคนไม่มีอำนาจฟ้องหรือมอบอำนาจให้ฟ้องเรียกหนี้ของห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนจะเป็นผู้ชำระบัญชีได้ก็แต่โดยที่ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดแต่งตั้ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 191/2501 นายเสริม กำจัดแจ่ม โจทก์
หน้า 154 นางถวิล สารการประสิทธิ์ กับพวก จำเลย
หุ้นส่วนเป็นสัญญาเฉพาะตัว ผู้เป็นหุ้นส่วนตายจึงเลิกกัน จะบังคับให้ผู้จัดการมรดก
หรือทายาทเข้าหุ้นส่วนด้วยไม่ได้ แต่การชำระบัญชีไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัว ทายาทหรือผู้จัดการ
มรดกต้องทำต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 512/2506 นายยล สมานนท์ ในฐานะผู้ชำระ โจทก์
หน้า 993 (ประชุมใหญ่ บัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญ “สหการ จำเลย
พรรคแรก) แพทย์สถาน” และในฐานะผู้รับมอบ
อำนาจจากผู้เป็นหุ้นส่วน
นายบุญส่ง เลขะกุล
ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งและมอบอำนาจจากผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้
จดทะเบียนให้เป็นผู้ชำระบัญชีและนำคดีขึ้นสู่ศาลนั้น ย่อมมีอำนาจฟ้องผู้ที่หุ้นส่วนให้
ชำระหนี้ต่อห้างหุ้นส่วนได้

เมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนเลิกกัน ผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีสิทธิที่จะได้รับส่วน
แบ่งและมีสิทธิขอหักกลบลบหนี้กันตามหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 341,
342 แต่เมื่อมีการเลิกห้างหุ้นส่วนและตั้งผู้ชำระบัญชีแล้วโจทก์ยังไม่ได้ทำบัญชีบุคคลอย่างใด
และโจทก์ยังแสดงไม่ได้ว่า จำเลยเป็นลูกหนี้ของห้างหุ้นส่วนสามัญนี้ โจทก์ยังไม่มีสิทธินำ
คดีมาฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1907/2506 ธนาคารกรุงเทพ จำกัด โจทก์
หน้า 2302 ห้างหุ้นส่วนจำกัด สีชัย จำเลย
หุ้นส่วนขอจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนจำกัดโดยไม่ชำระบัญชีอ้างว่า ผู้เป็นหุ้นส่วน
ตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันโดยวิธีแบ่งหนี้สินให้แก่เจ้าหนี้
จนหมดสิ้นแล้ว และนายทะเบียนก็ได้จดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนให้ ห้างหุ้นส่วนนั้นย่อม
สิ้นสภาพนิติบุคคลนับแต่วันจดทะเบียน แม้ภายหลังจะปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนนั้นไม่ได้ชำระ
บัญชีและยังมีหนี้สินอยู่ก็ไม่ทำให้ห้างหุ้นส่วนนั้นยังมีสภาพนิติบุคคลต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 351/2507 ธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด โจทก์
หน้า 710 ห้างหุ้นส่วนจำกัด สีชัย จำเลย
การเลิกห้างหุ้นส่วนจำกัดจะต้องมีการชำระบัญชีเสมอไป เพื่อให้สภาพของนิติบุคคล
นั้นสิ้นสุดลงด้วยการจดทะเบียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1254 และ

มาตรา 1270 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่จะนำมาตรา 1061 ที่ว่าด้วยการเลิก
ห้างหุ้นส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียนโดยการตกลงกันไม่ต้องมีการชำระบัญชีมาใช้บังคับหาได้ไม่
เพราะการเลิกห้างหุ้นส่วนจำกัดได้มีบทบัญญัติเป็นพิเศษไว้ต่างหากแล้วในหมวดที่ 5 แห่ง
ลักษณะ 22

คำพิพากษาฎีกาที่ 1159/2510 นายนฤต ก้อนแก้ว โจทก์
หน้า 1960 นายทองดี แสนสุข จำเลย
เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้หนึ่งบอกเลิกห้างหุ้นส่วนแล้ว ห้างหุ้นส่วนย่อมเลิกกัน
และตั้งผู้ชำระบัญชี แต่คำขอของโจทก์ที่ขอให้คืนเงินลงทุนของโจทก์ 62,500 บาทนั้นเนื่อง
จากจะต้องมีการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนเสียก่อน จึงเป็นเรื่องที่ศาลจะสั่งคืนให้โจทก์ยัง
ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 533/2511 นายยงยุทธ วานิชดี กับพวก โจทก์
หน้า 599 นายใจ ฉิมพันธ์ กับพวก จำเลย
ที่ดินของห้างหุ้นส่วน เมื่อเลิกห้างหุ้นส่วนและมีการชำระบัญชีกัน ผู้ชำระบัญชี
มีอำนาจที่จะขายที่ดินนั้นเอาเงินมาชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 173/2513 นายใช้เจ็ก แซ่ตั้ง โจทก์
หน้า 203 นางบุญเรือน แซ่ตั้ง จำเลย
สามีโจทก์กับสามีจำเลยร่วมทุนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญโดยไม่จดทะเบียน สามี
โจทก์ก็ตาย โจทก์รับมรดกและเข้าสวมสิทธิเป็นหุ้นส่วนแทนโดยความยินยอมของสามีจำเลยห้าง
หุ้นส่วนจึงยังไม่เลิก ต่อมาสามีจำเลยตาย จำเลยเป็นผู้รับมรดกกลับปฏิเสธว่าสามีโจทก์มิได้
เป็นหุ้นส่วนกับสามีจำเลย ดังนี้ ห้างหุ้นส่วนนั้นย่อมเลิกจากกันตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 1055 (5)

เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกันแล้วก็ต้องจัดการชำระบัญชี เว้นแต่จะได้ตกลงกันให้จัด
การทรัพย์สินโดยวิธีอื่นในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกัน แม้จำเลยจะเข้าดำเนินกิจการของ
ห้างหุ้นส่วน จำเลยก็มีได้เป็นหุ้นส่วนกับโจทก์ โจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องขอให้บังคับจำเลย
แสดงบัญชีรายรับรายจ่าย

โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยแสดงบัญชีรายรับรายจ่ายโดยมิได้ฟ้องขอให้ชำระบัญชี
ศาลจะพิพากษาให้ชำระบัญชีไม่ได้เพราะเกินคำขอ

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 2216/2514

นายจือซิม แซ่แจว กับพวก

โจทก์

หน้า 1969

นายพ้อจ้ง แซ่ฮิม กับพวก

จำเลย

โจทก์จำเลยทำสัญญาหุ้นส่วนกันและได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนไปบางส่วนแล้ว เมื่อไม่อาจจะดำรงการเป็นหุ้นส่วนต่อไปได้ โจทก์ก็ชอบที่จะจัดการขอให้มีการเลิกหุ้นส่วนเพื่อชำระบัญชี โจทก์จะมาฟ้องขอคืนเงินที่ลงทุนไปโดยยังไม่มีชำระบัญชีหาได้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 1956/2517

นายประเสริฐ โพธิ์เจริญ

โจทก์

หน้า 1477

นางจรูญ ประสานทรัพย์

จำเลย

โจทก์ฟ้องว่าได้ลงทุนเข้าหุ้นกับจำเลยคนละครึ่งสร้างแพไ้ปะทำเป็นท่าจอดเรือรับส่งคนโดยสารและสินค้าแล้วผลัดกันเก็บผลประโยชน์คนละครึ่งเดือน ต่อมาตลาดไฟไหม้พ้อคำแม่ค้ำคยัแพท่าดังกล่าวไปใช้แพท่าสินค้าใหม่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากแพไ้ปะดังกล่าวลดน้อยลง โจทก์ประสงค์จะเลิกการเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยเพราะไม่มีผู้ดูแลแพท่าอันเป็นเหตุให้เกิดการเสียหาย โจทก์ได้แจ้งขอเลิกห้างหุ้นส่วนกับจำเลยแล้วจำเลยไม่ยอมเลิก ขอให้ศาลแบ่งเงินทุนในการสร้างแพท่าเรือระหว่างโจทก์จำเลยคนละครึ่ง ดังนี้ แม้โจทก์จะไม่มีคำขอย้ายฟ้องให้เลิกห้างหุ้นส่วนด้วย แต่ก็เห็นความประสงค์ของโจทก์ได้ว่าต้องการให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนจึงได้ขอแบ่งทุน

คำฟ้องดังกล่าวนั้นถือได้ว่ามีเหตุทำให้ห้างหุ้นส่วนเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1057 (3) โจทก์มีสิทธิร้องขอให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนได้ โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 เดือนตามมาตรา 1056

แพที่โจทก์จำเลยเข้าหุ้นกันสร้างมา 30 ปีเศษแล้ว ต่อมาไฟไหม้ตลาดและบริเวณแพ แพอยู่ในสภาพผุพัง รายได้จากท่าไม่ดี ทั้งโจทก์จำเลยก็มีเหตุขาดหากันอยู่ จำเลยก็อ้างว่าโจทก์มิได้ออกเงินลงทุนร่วมเป็นหุ้นด้วย เช่นนี้ ห้างหุ้นส่วนจึงเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ มีเหตุที่ศาลจะสั่งให้เลิกได้

โจทก์ฟ้องขอคืนทุนในห้างหุ้นส่วนโดยมิได้ขอให้มีการชำระบัญชี แต่เมื่อไม่ปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนมีมูลหนี้ เจ้าหนี้หรือผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกเงินทรองและค่าใช้จ่ายของตนไปเพื่อจัดการค้าของห้าง โจทก์จำเลยได้ผลัดกันเก็บรายได้จากแพคนละครึ่งเดือนมาเป็นเวลา 10 ปีเศษแล้ว สิทธิทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนก็มีแต่แพรายพิพาทเท่านั้น ศาลก็ย่อมพิพากษาให้แบ่งแพรายพิพาทระหว่างโจทก์จำเลยไปได้เลย

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 508-507/2518

นางคำแปล ไกรสรพงษ์

โจทก์

หน้า 495

พลโทเวก เขียวเวช กับพวก

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญเลิกกันเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนตาย การชำระบัญชีในส่วนที่เรียกทุนคืนไม่จำเป็นต้องทำ ศาลพิพากษาให้ตามที่ได้สืบพยานกันมาแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนยังมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งกำไรต่อไปจนกว่าจะชำระบัญชีหรือตกลงแบ่งทรัพย์สินกันเสร็จ ซึ่งในส่วนนี้ให้มีการชำระบัญชี ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งได้รับเงินปันผลจากบริษัทที่ห้างหุ้นส่วนถือหุ้นไว้ต้องร่วมกันรับผิดชอบในการแบ่งเงินปันผลนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 504/2520

นายเจริญ กมลธรรม กับพวก

โจทก์

หน้า 306

นางสาวบุญนาถ วรพันธุ์พิทักษ์ กับพวก

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนเลิกกันเพราะ น.ผู้เป็นหุ้นส่วนตาย น.ไม่คืนเงินจำนวนหนึ่งที่จะต้องคืนห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนคนหนึ่งจะฟ้องทายาทของ น.เรียกเงินคืนมาชำระบัญชีไม่ได้ ต้องชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1061 ก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2570/2520

นายสันติ วาตะศิริฯ

โจทก์

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

จำเลย

โจทก์ฟ้องขอให้เลิกกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนโดยกล่าวฟ้องว่าในการเข้าหุ้นส่วนกันนี้จำเลยตกลงแบ่งผลกำไรให้โจทก์ร้อยละ 60 จำเลยไม่แบ่งกำไรให้โจทก์โจทก์ขอตรวจบัญชีไม่ได้ ขอให้พิพากษาเลิกกิจการของห้างหุ้นส่วนและตั้ง ค. เป็นผู้ชำระบัญชี จำเลยปฏิเสธว่าจำเลยมิใช่หุ้นส่วนกัน จำเลยไม่เคยตกลงจะแบ่งผลกำไรให้โจทก์ร้อยละ 60 ดังนี้ ข้อเท็จจริงที่ว่าโจทก์จำเลยประสงค์จะแบ่งปันกำไรกันอย่างไรจึงเป็นประเด็นวินิจฉัยการที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันในชั้นชำระบัญชีจึงไม่ชอบ แต่ศาลฎีกาจะวินิจฉัยประเด็นข้อนี้ไปเสียเลยก็ได้

โจทก์ขอให้ศาลตั้ง ค. เป็นผู้ชำระบัญชี ถึงแม้จำเลยจะมีได้ให้การคัดค้านเกี่ยวกับตัวผู้ชำระบัญชีไว้ แต่เมื่อจำเลยปฏิเสธในเรื่องหุ้นส่วนเสียแล้วก็ไม่ต้องกล่าวถึงตัวผู้ชำระบัญชีจะถือว่าจำเลยเห็นชอบให้ ค. เป็นผู้ชำระบัญชีหาได้ไม่ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาตั้ง ค. เป็นผู้ชำระบัญชีจำเลยก็ได้อุทธรณ์ฎีกาต่อมาคัดค้านว่าไม่ควรตั้ง ค. เป็นผู้ชำระบัญชีเพราะเป็นทนายโจทก์ ไม่มีความรู้ความสามารถในการชำระบัญชี ศาลฎีกาย่อมรับวินิจฉัยให้ และเมื่อเห็นว่าโจทก์จำเลยไม่อาจร่วมกันตั้งผู้ชำระบัญชีได้ก็ควรตั้งผู้อื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีโดยให้ตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ชำระบัญชี

คำพิพากษาฎีกาที่ 1238/2522

นายประชุม ธรรมหทัยฯ

โจทก์

หน้า 2633

นายจรินทร์ เดชอุดม กับพวก

จำเลย

หุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ทำการค้าไม้ เมื่อเสร็จแล้วย่อมเลิกกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 (3) โจทก์จำเลยตกลงรับไม้ไปคนละครึ่ง จึงไม่ต้องส่งเลิกหุ้นส่วนและชำระบัญชีอีก ส่วนข้อพิพาทว่าคดีบัญชีผลกำไรไม่ถูกต้อง โจทก์ชอบที่จะฟ้องคดีก่อนเป็นคดีมีทุนทรัพย์ แต่โจทก์เสียค่าขึ้นศาลเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ ไม่ขอให้จำเลยใช้เงินคืน ศาลจึงวินิจฉัยให้ไม่ได้ โจทก์ชอบที่จะฟ้องเรียกเงินคืนได้ในคดีก่อน จึงเป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 ซึ่งศาลมิได้อนุญาตไว้ให้โจทก์ฟ้องใหม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1038, 1039/2523 นายประเสริฐ เชื้อสกุล

โจทก์

หน้า 730

นายประพันธ์ เดชสุวรรณชัย

จำเลย

โจทก์จำเลยร่วมกันเข้าหุ้นจัดทำศูนย์การค้าปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ขาย แต่การดำเนินงานระหว่างห้างหุ้นส่วนเกิดขัดข้องไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จำเลยจึงขอให้กำหนดข้อยุติเกี่ยวกับเรื่องหุ้นส่วน และได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน เช่นนี้ ข้อตกลงเรื่องเลิกห้างหุ้นส่วนถือว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 การที่หุ้นส่วนทุกคนตกลงเลิกห้างหุ้นส่วนย่อมกระทำได้ ไม่อยู่ในบังคับมาตรา 1055, 1056 และ 1057 เมื่อได้ตกลงให้จัดการทรัพย์สินอย่างไรด้วยแล้วก็ไม่ต้องชำระบัญชีตามมาตรา 1061

มาตรา 1062

คำพิพากษาฎีกาที่ 2061/2492 พันเอกช่วง เศวงศักดิ์สงครามฯ โจทก์
หน้า 1135 นายมนัส โกศลวิตร จำเลย
ผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ตั้งนั้นไม่มีอำนาจฟ้องเรียกหนี้สินจากบุคคลภายนอกในเมื่อมิได้รับมอบอำนาจให้ฟ้องความ
บันทึกกรรมการประชุมซึ่งให้อำนาจผู้ชำระบัญชีฟ้องความนั้นไม่ใช่ใบมอบอำนาจให้
ผู้ชำระบัญชีฟ้องความ

หมายเหตุ หากเป็นผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือบริษัทจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคลย่อมมีอำนาจว่าต่างแก้ต่างได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 1259

คำพิพากษาฎีกาที่ 58/2497 นายเชียงแข็ง แซ่อ้อ กับพวก โจทก์
หน้า 99 นายอั้งซัง แซ่ลิ้ม กับพวก จำเลย
ในเรื่องชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจผู้เกี่ยว-
ข้องไว้ดังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้ล้มละลาย มาตรา 1062 บัญญัติถึงการที่ผู้ชำระบัญชี
ต้องทำก่อนหลังเท่านั้น ผู้ชำระบัญชีจะขอให้ศาลบังคับลูกหนี้หรือผู้ที่มีทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับ
ห้างหุ้นส่วนให้ส่งทรัพย์หรือชำระหนี้โดยไม่มีการฟ้องร้องไม่ได้

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1195/2497 นายเชื้อ อยู่สำราญ โจทก์
หน้า 1073 นายมี แก้วสิทธิ จำเลย
ฟ้องเรียกทุนและกำไรของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนโดยไม่มีการชำระบัญชี
ศาลอาจพิพากษาให้คืนทุนได้ถ้าเห็นว่าไม่มีประโยชน์ที่จะได้ข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นแม้จะได้ดำเนินการชำระบัญชีอีก

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1197/2497

นายสำรว ยไชยรัตน์

โจทก์

หน้า 1075

นายซ่ง แซ่ฉั่ว

จำเลย

แม้ห้างหุ้นส่วนยังไม่เลิกจากกันก็ไม่ขัดขวางการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง จะฟ้อง
หุ้นส่วนคนอื่นว่าผิดสัญญา

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 374/2500

นางระวีวรรณ บุณยรักษ์

โจทก์

หน้า 217

หรือสงวน เอื้อวิทยา

จำเลย

นายพิชัย โอศิริ

การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีโดยผู้เป็นหุ้นส่วนบางคนนั้นไม่ชอบ ผู้เป็นหุ้นส่วนฟ้องให้
ชำระบัญชีใหม่ได้ แต่จะเรียกทุนคืนที่เดียวไม่ได้ เป็นเรื่องที่ต้องว่ากล่าวกันในชั้นชำระบัญชี

คำพิพากษาฎีกาที่ 504/2520

นายเจริญ กมลธรรม กับพวก

โจทก์

หน้า 306

นางสาวบุญนาค วรพันธุ์พิทักษ์ กับพวก

จำเลย

โจทก์ทั้งห้ากับ น. มารดาของจำเลยเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน
น. ตาย ห้างหุ้นส่วนนั้นจึงเลิกกัน ผู้เป็นหุ้นส่วนที่เหลือได้ตั้ง ป. เป็นผู้ชำระบัญชีแต่ยังไม่มี
การชำระบัญชีกัน ย่อมไม่ทราบว่าการของห้างหุ้นส่วนมีกำไรหรือขาดทุนหุ้นส่วนแต่ละ
คนมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งเท่าใด น. มารดาจำเลยจะได้รับเงินจากห้างหุ้นส่วนหรือจะต้องชดใช้ให้
ห้างหุ้นส่วนเพียงใดหรือไม่ ในเมื่อหักกลบลบหนี้กันแล้ว ทั้งผู้เป็นหุ้นส่วนก็มีได้ตกลงกัน
ให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่น และไม่ปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนนี้ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย
โจทก์ชอบที่จะต้องจัดการให้มีการชำระบัญชีก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
1061 วรรคแรกจึงจะมีสิทธิเรียกร้องเอาเงินหรือทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนได้ เมื่อโจทก์ยังมีได้
ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าว โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยเรียกเอาเงินซึ่งอ้างว่า น. ต้อง
รับผิดชอบให้โจทก์เพื่อชำระบัญชีกันต่อไป

หมายเหตุ มาตรา 1063 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

ส่วนที่ 5

การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ

มาตรา 1064

คำพิพากษาฎีกาที่ 84/2512
หน้า 82

บริษัทเทพพาณิชย์ จำกัด

นายทองเอี้ยว แซ่ลี

นายเชิดศักดิ์ สุริยะนันทน์ กับพวก

โจทก์

จำเลย

ผู้ร้อง

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนซึ่งไม่เป็นนิติบุคคลนั้นไม่อาจครอบครองที่ดินของผู้เป็นหุ้นส่วนโดยอำนาจปรัภักย์ได้ แต่เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนนำที่ดินมาลงทุนเข้าหุ้นด้วยย่อมเป็นทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายได้

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 407 - 408/2515
หน้า 348

ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

รุ่งแสงขนส่งยะลา กับพวก

บริษัทโชคชัยขนส่ง จำกัด

บริษัทโชคชัยขนส่ง จำกัด

นายชวัน ชั่วพงษ์ กับพวก

โจทก์

จำเลย

โจทก์

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลซึ่งมิได้มีข้อความที่ขอจดทะเบียนระบุไว้ว่า จะต้องมิตราชของห้างประทับลงบนลายมือชื่อของหุ้นส่วนผู้จัดการด้วยจึงจะผูกพันห้านั้น เมื่อหุ้นส่วนผู้จัดการได้ลงลายมือชื่อไว้ในคำฟ้องหรือคำให้การแล้ว แม้จะไม่มีตราของห้างประทับก็เป็นคำฟ้องหรือคำให้การที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

หมายเหตุ มาตรา 1065 ถึงมาตรา 1067 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

มาตรา 1068

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2613/2523

หน้า 2011

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ค.นำเจริญบริการ

กับพวก

นายบุญชัย จิตพัฒนไพบุลย์

โจทก์

จำเลย

บทบัญญัติในมาตรา 1068 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิใช่เป็นเรื่องอายุความ แต่เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่ออกจากหุ้นส่วน ให้รับผิดในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากห้างหุ้นส่วนเพียงสองปีนับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน บทบัญญัติดังกล่าวไม่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน คู่กรณีจึงอาจตกลงเป็นอย่างอื่นได้ เมื่อจำเลยทำสัญญายอมรับผิดในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนที่มีอยู่ก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนทั้งหมด ข้อตกลงดังกล่าวก็ย่อมมีผลใช้บังคับได้

โจทก์ที่ 1 เป็นลูกหนี้กรมสรรพากร การชำระหนี้จึงต้องชำระในนามของโจทก์ที่ ๑ แต่โจทก์ที่ 2 เป็นผู้ออกเงินส่วนตัวชำระหนี้แทนโจทก์ที่ 1 จำเลยจึงต้องรับผิดชำระเงินจำนวนดังกล่าวพร้อมด้วยดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ที่ 2 ตามสัญญา

มาตรา 1069

คำพิพากษาฎีกาที่ 990/2514

หน้า 733

ห้างหุ้นส่วนจำกัดก่อสร้างตะวันออก

กับพวก

บริษัทบริบูรณ์พานิช จำกัด

โจทก์

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนซึ่งต้องเลิกกันเมื่อศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต่อ
มาศาลได้มีคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย ห้างหุ้นส่วนนั้นย่อมกลับมีสภาพเป็นนิติบุคคล มีอำนาจ
ฟ้องได้

มาตรา 1070

คำพิพากษาฎีกาที่ 689/2497
หน้า 657

นายยูยเซ แซ่ด่าน กับพวก โจทก์
นายจี้เหม่ง ประดิษฐบาทุกา กับพวก จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนผิคนัดไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้เรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนรับ
ผิดได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 770/2503
หน้า 765

กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวง
อุตสาหกรรม โจทก์
นายยัง แซ่แต้ จำเลย

โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นส่วนตัวว่าชื่อของโจทก์ไปแล้วผิดสัญญาไม่ชำระเงินจึงขอให้
จำเลยชำระพร้อมทั้งดอกเบี้ย เมื่อทางพิจารณาปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นผู้ซื้อจาก
โจทก์โดยจำเลยในฐานะผู้จัดการเป็นผู้ทำแทน แต่เมื่อตามคำฟ้องของโจทก์ไม่ได้ระบุถึงความ
รับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลว่าได้ผิคนัดแล้ว และไม่ใ้ระบุว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องรับผิดชอบ
ประการใดเลย ก็จะมีบังคับให้จำเลยรับผิดชอบชำระหนี้ในฐานะส่วนตัวหรือในฐานะที่จำเลยเป็น
หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1989/2520

บริษัทไทยอเมริกันก่อสร้าง
แอนด์เอนยิเนียริ่ง จำกัด โจทก์
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีอุบลก่อสร้าง
กับพวก จำเลย

จำเลยที่ 2 และจำเลยที่ 4 ไปติดต่อกับโจทก์ในนามของห้างจำเลยที่ 1 ขอซื้อ
คอนกรีตผสมเสร็จเพื่อใช้ในการก่อสร้าง โจทก์ทำใบเสนอราคาเงื่อนไขการส่งของ และการ
ชำระเงินเสนอต่อจำเลยที่ 1 ต่อมามีการตอบตกลงซื้อและเสนอใบสั่งซื้อต่อโจทก์ โจทก์จึง
ส่งคอนกรีตผสมเสร็จให้จำเลยที่ 1 ณ สถานที่ก่อสร้าง ถึงแม้ว่าจำเลยที่ 4 เป็นผู้สั่งซื้อใน
หนังสือตอบตกลงซื้อและเสนอใบสั่งซื้อ ก็พิมพ์โดยกระดาษแบบจดหมายชื่อของห้างจำเลย
ที่ 1 ทำความถึงคำเสนอของโจทก์ต่อจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 1 ทำหนังสือแต่งตั้งจำเลย
ที่ 4 ต่อ ท. ให้เป็นผู้ดูแลงานก่อสร้างแทนจำเลยที่ 1 และเป็นตัวแทนจำเลยที่ 1 ในการ
ติดต่อกับ ท. การรับเงินค่าก่อสร้างจาก ท. แต่ละงวด จำเลยที่ 2 เป็นผู้รับเงินก็มีจำเลย
ที่ 4 เป็นผู้รับเงินก็มี ทั้งจำเลยที่ 1 มีข้อสัญญาอยู่กับ ท. ด้วยว่าจะไม่เอางานส่วนใดไปให้
ผู้อื่นรับจ้างช่วงอีกทอดหนึ่งโดยมิได้รับอนุญาตจาก ท. ดังนั้น จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบ

โจทก์ จำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างของจำเลยที่ 1 และเป็นหุ้นส่วนที่ไม่จำกัดความรับผิดชอบต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบต่อโจทก์ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8/2522
หน้า 1

ธนาคารกรุงไทย จำกัด
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต.พัฒนา กับพวก จำเลย

โจทก์

ธนาคารให้กู้เงินคืดดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี มีข้อสัญญาว่าถ้าผิดนัดให้เรียกเบี้ยปรับร้อยละ 6 ต่อปี ดังนี้ ไม่ขัดต่อประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ไม่เป็นโมฆะ ศาลลดลงเป็นให้ชำระร้อยละ 3 ได้

หนังสือรับสภาพหนี้ขอผ่อนชำระและเจ้านั่นอนุมัติ ไม่มีการเปลี่ยนสารสำคัญแห่งหนี้ ไม่เป็นการแปลงหนี้ จำนองไม่ระงับ

หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องรับผิดชอบร่วมกันในหนี้ที่ห้างกู้เงิน ผู้จำนองประกันหนี้ของห้างไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้ของห้าง ต้องบังคับชำระหนี้เงินกู้ก่อนจึงจะบังคับหนี้จำนองอันเป็นอุปกรรม.

บรรยายฟ้องเรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญาฯ ตอนท้ายอ้างบันทึกรับสภาพหนี้ เป็นการบรรยายข้อเท็จจริงให้ชัดขึ้น ไม่ขัดแย้ง ไม่เคลือบคลุม

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2790/2522

ห้างหุ้นส่วนจำกัด แสงชัยสหพันธ์ฯ

โจทก์

นายประพัฒน์ ไทเศรษฐวัฒน์กุล

จำเลย

ธนาคารกรุงเทพ จำกัดฯ เจ้าหนี้ผู้ขอรับชำระหนี้

จำเลยเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด ท. จำเลยก็ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวในหนี้ของห้างหุ้นส่วนดังกล่าวโดยไม่จำกัดจำนวนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1077 (2) แม้เจ้าหนี้ยังไม่เคยทวงถามและห้างหุ้นส่วนจำกัด ท. ยังไม่ผิดนัดชำระหนี้ก็เป็นเพียงเหตุที่เจ้าหนี้จะเรียกให้จำเลยชำระหนี้ยังไม่ได้ตามมาตรา 1070 ประกอบด้วยมาตรา 1080 เท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 94 บัญญัติว่า “เจ้าหนี้ไม่มีประกัน อาจขอรับชำระหนี้ได้ ถ้ามูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แม้ว่าหนี้ันั้นยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไขก็ตาม ฯลฯ” ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยชั่วคราว และในวันเดียวกันนั้นห้างหุ้นส่วนจำกัด ท. เป็นหนี้เบิกเงินเกินบัญชีแก่เจ้าหนี้อยู่เป็นเงิน 987,881.78 บาท จึงถือได้ว่า เจ้าหนี้ดังกล่าวเป็นเจ้าหนี้ของจำเลย และมีสิทธิขอรับชำระหนี้จำนวนนั้นจากกองทรัพย์สินของจำเลยได้

มาตรา 1071

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 770/2503

หน้า 765

กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวง

อุตสาหกรรม

นายยง แซ่เต๋

โจทก์

จำเลย

โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นส่วนตัวว่าชื่อของโจทก์ไปแล้วผิดสัญญาไม่ชำระเงิน จึงขอให้จำเลยชำระพร้อมทั้งดอกเบี้ยเมื่อทางพิจารณาปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นผู้ซื้อจากโจทก์โดยจำเลยในฐานะผู้จัดการเป็นผู้ทำแทน แต่เมื่อตามคำฟ้องของโจทก์ไม่ได้ระบุถึงความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลว่าได้คิดนัดแล้ว, และไม่ได้ระบุว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องรับผิดชอบประการใดเลย ก็จะบังคับให้จำเลยรับผิดชอบชำระหนี้ในฐานะส่วนตัวหรือในฐานะที่จำเลยเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดไม่ได้

ส่วนที่ 6

การควบห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนเข้ากัน

หมายเหตุ มาตรา 1072 ถึงมาตรา 1076 ไม่ปรากฏคำพิพากษาศาลฎีกา

หมวด 3
ห้างหุ้นส่วนจำกัด

มาตรา 1077

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 610/2515 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปานทองพาณิชย์ โจทก์
หน้า 484 ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ศรีอยู่สินธุ์ จำเลย
หุ้นส่วนที่ไม่ใช่ผู้จัดการหรือผู้แทนของห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคล ย่อมไม่
มีอำนาจร้องทุกข์แทนห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 624/2515 นายธำรง หันตรา โจทก์
หน้า 502 นายเกียง แซ่เอ็ง กับพวก จำเลย
จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นนิติบุคคลและเป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 มิใช่ นายจ้างของจำเลยที่ 1 ด้วย ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดของจำเลยที่ 1

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 802/2515 นายสด สาดมาลี โจทก์
หน้า 660 นายขจัด รักษ์จิตวัน จำเลย

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยและห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. ผิดสัญญาทำให้โจทก์เสียหาย ขอให้บังคับจำเลยใช้เงินให้โจทก์ จำเลยให้การว่าห้างหุ้นส่วนจำกัด ท. และโจทก์เป็นลูกหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. ซึ่งจำเลยเป็นหุ้นส่วนอยู่จำนวนหนึ่ง จึงฟ้องแย้งว่าจำเลยขอใช้สิทธิของห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. หักกลบหลบหนีกับโจทก์ในฐานะที่โจทก์เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบและหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ท. ถ้ามีเงินเหลือก็ให้โจทก์ชำระแก่จำเลยดังนี้เป็นการที่จำเลยใช้สิทธิเรียกร้องของห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. ฟ้องแย้งให้โจทก์ชำระหนี้แก่จำเลยเป็นส่วนตัว ฟ้องแย้งของจำเลยจึงเป็นเรื่องอื่นไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2510/2516 นายสถิต ตั้งวาริธร โจทก์
หน้า 1725 (ประชุมใหญ่) นายเฉลิม มุกา กับพวก จำเลย

โจทก์ตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด ก่อนจดทะเบียน ฝ่ายจำเลยทำละเมิดต่อทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วน เช่นนี้ ตามกฎหมายถือว่าขณะเกิดเหตุละเมิดห้างของโจทก์ยังเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญอยู่ โจทก์ในฐานะผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมมีอำนาจฟ้องร้องจำเลยให้รับผิดชอบได้ แม้อันมาห้าง

ของโจทก์จะได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำนาจฟ้องคดีดังกล่าวหรือสิทธิเรียกร้องของโจทก์ต่อจำเลยก็เป็นบุคคลสิทธิ มิใช่ทรัพย์สินที่ติดตามทรัพย์สิน จึงไม่โอนไปยังห้างหุ้นส่วนจำกัด โจทก์ยังคงมีอำนาจฟ้องคดีอยู่

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 590/2520

บริษัท ชัมมิต อินดัสเทรียล จำกัด
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ล. วิจิตรก่อสร้าง
กับพวก

โจทก์
จำเลย

ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดโดยไม่จำกัดจำนวนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1077 (2) เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดผิมนัดชำระหนี้เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดให้รับผิดชำระหนี้ได้ทันที จำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการและเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดของห้างหุ้นส่วนจำกัด จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดร่วมกับจำเลยที่ 1 จะอ้างว่าต้องให้มีการเลิกห้าง หรือล้มละลายหรือจะต้องปรากฏว่าห้างไม่มีทรัพย์สินพอชำระหนี้หาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1035/2520

หน้า 614

นายสมบูรณ์ โกวิทธรรมกรณ์
ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำศิลป์การพิมพ์
กับพวก

โจทก์
จำเลย

ห้างจำเลยที่ 1 ใช้ชื่อ “นำศิลป์การพิมพ์” ซึ่ง ก. เคยจดทะเบียนพาณิชย์และใช้ชื่อนี้ประกอบกิจการพิมพ์หนังสือมาก่อนมาจดทะเบียนตั้งเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีวัตถุประสงค์รับพิมพ์หนังสือซึ่งเหมือนกิจการส่วนตัวของ ก. ครั้นเมื่อจำเลยที่ 1 จดทะเบียนตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว ก. เลิกประกอบกิจการส่วนตัวของตนแล้วเข้าเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดในห้างของจำเลยที่ 1 แม้จำเลยที่ 2 ภรรยาไม่จดทะเบียนสมรสของ ก. เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 ก็ตาม แต่ ก. พิมพ์นามบัตรแสดงว่าตนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 กับธนาคารตกลงกันให้ ก. มีอำนาจสั่งจ่ายเช็คในนามของจำเลยที่ 1 โดยต้องประทับตราของจำเลยที่ 1 ก. เป็นผู้จัดการเครื่องพิมพ์มาใช้ในกิจการของจำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการอุปกรณ์การพิมพ์ เป็นผู้รับงานพิมพ์มาให้จำเลยที่ 1 ก. ได้สั่งจ่ายเช็คไปแลกเงินสดจากโจทก์มาใช้ในกิจการของจำเลยที่ 1 พฤติการณ์ต่าง ๆ เช่นว่านั้น เชื่อได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้เชิดให้ ก. เป็นผู้ที่มีอำนาจจัดการกิจการต่าง ๆ ของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดต่อโจทก์ และจำเลยที่ 2 ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการต้องร่วมรับผิดกับจำเลยที่ 1 ด้วย

อ.เป็นคนต่างด้าวซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดในประเทศไทย มีความจำเป็นต้องเดินทางไปต่างประเทศเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ได้ยื่นคำร้องขอรับใบผ่านภาษีอากรตามแบบระบบ ผ. 3 ก. ตามความในมาตรา 4 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลรัษฎากร จำเลยทำสัญญาค้ำประกันไว้แก่กรมสรรพากรโจทก์ว่า เมื่อ อ. ไปต่างประเทศแล้วจะต้องเดินทางกลับมาภายใน 180 วันนับแต่วันออกใบผ่านฯ ที่สัญญานี้ระบุว่าถ้าบุคคลผู้นี้มีหน้าที่จะต้องเสียภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร ไม่ว่าในฐานะส่วนตัวหรือแทนผู้อื่น หากทางราชการจะเรียกเรื่องเอาจาก อ. ไม่ได้หรือไม่สะดวก จำเลยยินยอมชำระแทนให้จนครบถ้วนทั้งสิ้นนั้น ย่อมหมายถึงว่าถ้า อ. ไม่เดินทางกลับมาภายใน 180 วันนับแต่วันออกใบผ่านฯ หากทางราชการจะเรียกเรื่องภาษีอากรเอาจาก อ. ไม่ได้หรือไม่สะดวก จำเลยยินยอมชำระแทนให้จนครบ มิได้หมายความว่าแม้ อ. เดินทางกลับเข้ามาภายใน 180 วันแล้ว หากทางราชการจะเรียกเรื่องเอาจาก อ. ไม่ได้หรือไม่สะดวกแล้ว จำเลยยังจะต้องรับผิดชอบชำระแทนให้ครบ

อ. มีสิทธิใช้ใบผ่านภาษีอากรเดินทางไปต่างประเทศได้หลายครั้ง แต่ต้องเดินทางกลับเข้ามาภายใน 180 วัน อ. เดินทางไปต่างประเทศเป็นครั้งแรกและกลับมาเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2514 ไม่ทำให้สัญญาค้ำประกันระงับไป เพราะยังมีเวลาอีกไม่น้อยกว่า 140 วัน จึงจะครบ 180 วันนับแต่วันออกใบผ่านฯ อ. ยังมีสิทธิใช้ใบผ่านฯ เดินทางไปต่างประเทศได้อีกหลายครั้ง หลังวันที่ 22 สิงหาคม 2514 ยังเดินทางไปต่างประเทศอีก เป็นหน้าที่ของจำเลยจะต้องนำสืบให้เห็นว่าเมื่อ อ. เดินทางไปต่างประเทศหลังวันที่ 22 สิงหาคม 2514 แล้วได้เดินทางกลับเข้ามาภายในกำหนด 180 วันนับแต่วันออกใบผ่านฯ เมื่อพยานหลักฐานของจำเลยฟังไม่ได้ และโจทก์เรียกเรื่องนี้ภาษีอากรจาก อ. ไม่ได้เพราะ อ. ไปต่างประเทศแล้วไม่กลับมา จำเลยจึงต้องรับผิดชอบชำระแทน อ. ตามสัญญาค้ำประกัน

มาตรา 4 เบญจ เพียงแต่ให้ผู้รับคำร้องตรวจสอบว่าผู้ยื่นคำร้องขอใบผ่านภาษีอากรมีภาษีอากรที่จะต้องเสียหรือไม่เท่านั้น ถ้าไม่มีก็ออกใบผ่านฯ ให้ตามวรรคแรก ถ้ามีก็จะให้นำเงินค่าภาษีมาชำระหรือจัดหาประกันเสียก่อนจึงจะออกใบผ่านฯ ให้ตามวรรคสอง ห้างหุ้นส่วนจำกัดโดย อ. หุ้นส่วนผู้จัดการเป็นหนี้เงินค่าอากรแสตมป์และเงินเพิ่มอยู่ก่อนที่ค้ำประกัน อ. แม้เจ้าพนักงานประเมินจะแจ้งให้ห้างฯ นำเงินดังกล่าวไปชำระหลังจากที่จำเลยค้ำประกัน อ. จำเลยก็ต้องรับผิดชอบชำระแทน อ. ตามสัญญาค้ำประกัน เพราะเป็นหนี้ที่ อ. ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการจะต้องชำระ และเมื่อห้างฯ ผิดนัดไม่ชำระก็ต้องถือว่า อ. ผิดนัดด้วย

โจทก์จึงฟ้องจำเลยผู้ค้าประกัน อ. ให้ชำระหนี้ภาษีอากรแทน อ. ได้โดยไม่ต้องทวงถาม
จำเลยก่อน และไม่จำเป็นต้องเรียกฟ้องหรือทวงถามให้ อ. รับผิดชอบส่วนตัวก่อน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1172/2521

พลตำรวจโทประสงค์ ศักดิ์สุภาฯ

นายเล็งเลิศ ไบหยก

ผู้คัดค้าน

มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายแสดงให้เห็นชัดว่าในกรณีที่จะขอให้
หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลายตามห้างหุ้นส่วนนั้น กฎหมายได้บัญญัติกำหนด
เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีขึ้นใหม่ไว้โดยเฉพาะเป็นพิเศษ
เมื่อปรากฏว่าศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของห้างนั้นตามมาตรา 88 แล้ว เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์
หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมจะขอให้หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลาย
ตามห้างได้ และตามมาตรา 89 ให้พิจารณาต่อไปเพียงว่าผู้ถูกขอให้ล้มละลายตามห้างเป็น
หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบจริงหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและ
พิพากษาให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดล้มละลายตามมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย และ
ผู้ถูกขอให้ล้มละลายตามห้างเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบจริง ศาลก็มีคำสั่งให้
พิทักษ์ทรัพย์แล้วพิพากษาให้หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลายไปตามห้างนั้น
ได้เลย เพราะหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบต้องรับผิดชอบในหนี้สินแทนห้างตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1070 และ 1077 โดยไม่จำกัดจำนวน โดยผู้เป็นหุ้นส่วน
จำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบไม่มีอำนาจต่อสู้คดีหรือนำสืบว่าตนมีทรัพย์สินพอที่จะชำระหนี้
ของห้างหรือมิใช่เป็นผู้มีหนี้สินส่วนตัวตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย

การที่ผู้ชำระบัญชียื่นคำร้องขอให้ห้างหุ้นส่วนล้มละลาย ตามมาตรา 88 นั้น ไม่
จำกัดว่าห้างหุ้นส่วนที่ล้มละลายมีทรัพย์สินไม่พอกับหนี้สินเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด แม้จะ
ไม่ถึงสามหมื่นบาท ก็ถือได้ว่าห้างนั้นมีหนี้สินส่วนตัวแล้ว จะนำมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติ
ล้มละลาย ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะสั่งให้มีการล้มละลายมาใช้แก่กรณีนี้ไม่ได้

หมายเหตุ ศาลฎีกาเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายนั้น ไม่จำเป็นต้อง
ฟ้องหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบอีก และเมื่อขอให้บุคคลดังกล่าวล้มละลายศาลย่อม
มีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์และพิพากษาให้ล้มละลายไปตามห้างได้เลย ทั้งเป็นข้อยกเว้นของ
มาตรา 7 - ผู้รวบรวม

คำพิพากษาฎีกาที่ 490/2522

กรมทางหลวง

โจทก์

หน้า 487

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สีลาสามเสน กับพวก จำเลย

เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด จำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำละเมิดซึ่งถูกจ้าง
ของจำเลยที่ 1 กระทำไปในทางการที่จ้าง จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการและเป็นหุ้นส่วน

ประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 ก็ต้องรับผิดชอบในหนี้อันเกิดจากการละเมิดดังกล่าว โดยไม่จำกัดจำนวนร่วมกับจำเลยที่ 1 ด้วย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1077 (2) (อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 590/2520)

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1588/2523
หน้า 945

นายสุเมธ เมธานุกิจ
นายวิบูลย์ บัตรสมบุรณ์

โจทก์
จำเลย

แม้จำเลยจะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลและเป็นผู้จัดการดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนก็ตาม แต่การที่จำเลยในฐานะผู้จัดการห้างหุ้นส่วนได้รับอัดฉีดเครื่องยนต์ และรับฝากรถยนต์ของโจทก์โดยมีบ้ำาหนี้จดตอบแทนเป็นการกระทำแทนห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหาใช่กระทำไปในฐานะเป็นส่วนตัวของจำเลยไม่ เมื่อมีการละเมิดต่อโจทก์ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายเกี่ยวกับการรับฝากรถยนต์ดังกล่าว โจทก์ชอบที่จะฟ้องร้องขอให้ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้โจทก์โดยตรง จะขอให้จำเลยรับผิดชอบชำระหนี้ค่าเสียหายในฐานะส่วนตัว หรือในฐานะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งไม่จำกัดความรับผิดชอบหาได้ไม่

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

มาตรา 1078

คำพิพากษาฎีกาที่ 553/2497
หน้า 589

นางสายหยุด กิ่งมณี
ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกพาณิชย์

โจทก์
จำเลย

การกู้เงินเพื่อให้กิจการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ย่อมนับ
เนื่องเข้าในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น แม้จะไม่ระบุไว้ชัดแจ้งในตราสารจัดตั้งก็
มีผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดลงชื่อกู้เงินแทนห้าง แต่ประทับตราปลอม ห้างหุ้นส่วนจำกัดก็
ต้องรับผิดชอบ

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 2183/2518
หน้า 2747

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหพัฒนาการพิมพ์
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยสงเคราะห์ไทย
กับพวก

โจทก์
จำเลย

จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด ไม่ระบุว่าหุ้นส่วนคนใดจำกัดความรับผิด ผู้เป็น
หุ้นส่วนอ้างว่าตนจำกัดความรับผิดขึ้นในชั้นฎีกา ศาลไม่รับวินิจฉัย

คำพิพากษาฎีกาที่ 992/2521
หน้า 641

บริษัทโมเดิร์นแพคเกจจิ้ง จำกัดฯ
ห้างหุ้นส่วนจำกัดยง่วนฮวดการไฟฟ้าฯ

โจทก์
จำเลย

เดิมจำเลยที่ 2 ประกอบธุรกิจการค้าอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้ขยายกิจการโดยตั้งเป็น
ห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 ขึ้น มีบุตรภริยาจำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วน จำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วน
ผู้จัดการ แต่ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ระหว่างนั้นจำเลยที่ 2 สั่งซื้อสินค้า
จากโจทก์ในนามห้างฯ จำเลยที่ 1 ดังนี้ แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1078
จะบังคับว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องจดทะเบียน แต่มาตรา 1079 ก็บัญญัติไว้ว่าถ้ายังมิได้จด
ทะเบียนอยู่ตราใบใดท่านให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมต้อง
รับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวนจนกว่าจะได้จดทะเบียน
ดังนั้น จำเลยที่ 2 ผู้เป็นหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำเลยที่ 1
อันมีอยู่ก่อนที่ได้จดทะเบียน

มาตรา 1079

คำพิพากษาฎีกาที่ 386/2519

หน้า 219

ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงงานประเภท

ทนไฟสยาม

โจทก์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงงานแก้วตงน้ำ

กับพวก

จำเลย

จำเลยที่ 3 ที่ 4 ได้ร่วมกับจำเลยที่ 2 ตั้งโรงงานแก้วขึ้นเพื่อผลิตขวดยาและเครื่องแก้วออกจำหน่ายหากำไร ในระหว่างที่โรงงานแห่งนี้ยังมีได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด จำเลยที่ 2 ได้ซื้อสินค้าจากโจทก์เพื่อนำไปใช้ในกิจการของโรงงานแล้วไม่ชำระราคา จำเลยที่ 3 ที่ 4 ต้องรับผิดชอบหนี้ค่าซื้อสินค้านั้นร่วมกับจำเลยที่ 2 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1079 และต่อมาเมื่อโรงงานนั้นได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ก็ต้องร่วมรับผิดชอบหนี้รายนี้ด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 992/2521

หน้า 641

บริษัทโมเดอนแพคเคจจิ่ง จำกัดฯ

ห้างหุ้นส่วนจำกัดยง่วนฮวดการไฟฟ้าฯ

โจทก์

จำเลย

เดิมจำเลยที่ 2 ประกอบธุรกิจการค้าอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้ขยายกิจการโดยตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 ขึ้น มีบุตรภริยาจำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วน จำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ แต่ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ระหว่างนั้นจำเลยที่ 2 สั่งซื้อสินค้าจากโจทก์ในนามห้างฯ จำเลยที่ 1 ดังนี้ แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1078 จะบังคับว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องจดทะเบียน แต่มาตรา 1079 ก็บัญญัติไว้ว่า ถ้ายังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราบใดท่านให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวนจนกว่าจะได้จดทะเบียน ดังนั้น จำเลยที่ 2 ผู้เป็นหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำเลยที่ 1 อันมีอยู่ก่อนที่ได้จดทะเบียน

มาตรา 1080

คำพิพากษาฎีกาที่ 2901/2517
หน้า 2066

นางพนิดา สุมาลี กับพวก
นางตุ้มตี๋ แซ่พัว กับพวก

โจทก์
จำเลย

โจทก์กับ ต. ตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โจทก์เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ ต. เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เมื่อ ต. ตาย ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 (5) ประกอบด้วยมาตรา 1080 และจะต้องตั้งผู้ชำระบัญชี ในการนี้จำเลยซึ่งเป็นทายาทและผู้รับมรดกของ ต. จะต้องเข้ามาแทนที่ ต. เพื่อการชำระบัญชี ปรากฏว่าทรัพย์สินตลอดจนบัญชีและเอกสารต่าง ๆ ของห้างหุ้นส่วนอยู่ในมือจำเลย และโจทก์ขอร้องให้จำเลยมาร่วมกันชำระบัญชีและแบ่งคืนเงินทุนแล้ว แต่จำเลยเพิกเฉยเสีย ดังนี้ ถือว่าจำเลยได้แย่งสิทธิของโจทก์แล้ว โจทก์มีสิทธิฟ้องจำเลยขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1767/2520
หน้า 1423

นางสาวสุชีลา โชติวุฒิวินิจ
นายวิเศษ พงษ์พิสิษฐ์ กับพวก

โจทก์
จำเลย

ช. เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด น. เมื่อ ช. ถึงแก่กรรม ห้าง น. ย่อมเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 (5), 1080 เว้นแต่จะมีผู้รับมรดกของ ช. เข้าสวมสิทธิในหุ้นส่วนนั้น ดำเนินกิจการต่อไปตามเดิม (เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ 539/2518) และเมื่อห้าง น. เลิกกันก็ต้องตั้งผู้ชำระบัญชีสะสางการงานของห้าง (อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 351/2507) ในกรณีนี้ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจฟ้องหรือต่อสู้คดีเกี่ยวกับกิจการของห้างทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาตามมาตรา 1259 (1)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1768/2520
หน้า 1427

นายสกล อินทรภักดี กับพวก
นางจรรยา ราษฎร์ศิริ

โจทก์
จำเลย

โจทก์กับสามีจำเลยเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัด ต่อมาสามีจำเลยตาย โจทก์กับจำเลยตกลงกันให้กิจการของห้างดำเนินต่อไปโดยจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้น ถอนสามีจำเลยออกแล้วให้จำเลยเป็นหุ้นส่วนแทน แม้จะปรากฏว่าจำเลยไม่ได้ลงหุ้นเป็นตัวเงินอีก แต่ทรัพย์สินของสามีจำเลยซึ่งมีอยู่ในห้างหุ้นส่วนย่อมเป็นมรดกได้แก่จำเลยผู้เป็นภริยา เมื่อจำเลยตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์แทนที่สามีจำเลยก็เท่ากับจำเลยลงหุ้นซึ่งสามารถตีราคาเป็นเงินได้แล้ว

โจทก์มีสิทธิไต่ถามจำเลยซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการถึงการงานและมีสิทธิที่จะตรวจและคัดสำเนาสมุดบัญชีและเอกสารใด ๆ ของห้างหุ้นส่วนได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1037 ประกอบด้วยมาตรา 1080 แม้จำเลยจะมีเอกสารของห้างหุ้นส่วนหรือไม่ก็ตาม เมื่อโจทก์ขอให้จำเลยแสดงบัญชีรับจ่ายพร้อมทั้งหลักฐานใบสำคัญการรับจ่ายเงินของห้างหุ้นส่วนตั้งแต่วันที่จำเลยเข้าดำเนินกิจการจนถึงปัจจุบัน ย่อมอยู่ในวิสัยที่จำเลยซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการจะแสดงได้ หากใช้เป็นเรื่องสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับได้ไม่

มาตรา 1081

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1035/2520
หน้า 614

นายสมบุรณ์ โกวิทธรรมกรณ์
ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำศิลป์การพิมพ์
กับพวก

โจทก์
จำเลย

จำเลยที่ 1 ใช้ชื่อ “นำศิลป์การพิมพ์” ซึ่ง ก. เคยจดทะเบียนพาณิชย์และใช้ชื่อนี้ประกอบกิจการพิมพ์หนังสือมาก่อนจดทะเบียนตั้งเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีวัตถุประสงค์รับพิมพ์หนังสือซึ่งเหมือนกิจการส่วนตัวของ ก. ครั้นเมื่อจำเลยที่ 1 จดทะเบียนตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว ก. เลิกประกอบกิจการส่วนตัวของตนแล้วเข้าเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดในห้างจำเลยที่ 1 แม้จำเลยที่ 2 ภรรยาไม่จดทะเบียนสมรสของ ก. เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 ก็ตามแต่ ก. พิมพ์นามบัตรแสดงว่าตนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 กับธนาคารตกลงกันให้ ก. มีอำนาจสั่งจ่ายเช็คในนามของจำเลยที่ 1 โดยต้องประทับตราของจำเลยที่ 1 ก. เป็นผู้จัดหาเครื่องพิมพ์มาใช้ในกิจการของจำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดหาอุปกรณ์การพิมพ์ เป็นผู้รับงานพิมพ์มาให้จำเลยที่ 1 ก. ได้สั่งจ่ายเช็คไปแลกเงินสดจากโจทก์มาใช้ในกิจการของจำเลยที่ 1 พฤติการณ์ต่าง ๆ เช่นว่านั้นเชื่อได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้เช็คให้ ก. เป็นผู้มีอำนาจจัดการกิจการต่าง ๆ ของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดต่อโจทก์ และจำเลยที่ 2 ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการต้องร่วมรับผิดกับจำเลยที่ 1 ด้วย

หมายเหตุ มาตรา 1082 ถึงมาตรา 1083 ไม่ปรากฏคำพิพากษาศาลฎีกา

มาตรา 1084

คำพิพากษาฎีกาที่ 461/2497

นายนิ่มจือ แซ่อุ่น

โจทก์

หน้า 1921 (ประชุมใหญ่) กรมสรรพากร

จำเลย

กำไรหรือเงินปันผลของห้างหุ้นส่วนบริษัทจะจ่ายไม่ได้จนกว่าทุนซึ่งขาดจะได้คืน
มาเต็มจำนวน

หมายเหตุ มาตรา 1085 ถึงมาตรา 1086 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

มาตรา 1087

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 955/2510

หน้า 1604

บริษัทสหเวชภัณฑ์กรุงเทพฯ จำกัด โจทก์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด มูนไลท์ กับพวก จำเลย

โจทก์ฟ้องห้างหุ้นส่วนจำกัดและหุ้นส่วนผู้จัดการในฐานะส่วนตัวเป็นจำเลยร่วมกัน เรื่องผิดสัญญาเช่า จำเลยให้การว่าหุ้นส่วนผู้จัดการในฐานะส่วนตัวเป็นผู้สัญญากับโจทก์ ห้างหุ้นส่วนไม่ต้องรับผิด เพราะหุ้นส่วนผู้จัดการลงชื่อในสัญญาโดยไม่ได้ประทับตราของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่ทางพิจารณาได้ความว่าในการทำสัญญาอื่น ๆ หุ้นส่วนผู้จัดการได้ลง ชื่อในสัญญาเหล่านั้นในนามห้างหุ้นส่วนจำกัดโดยไม่ได้ประทับตราของห้างหุ้นส่วนจำกัด และสัญญาเช่ารายพิพาทหุ้นส่วนผู้จัดการก็ทำในฐานะผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด ดังนี้ ต้อง ถือว่าห้างหุ้นส่วนผู้จัดการทำสัญญาเช่ารายพิพาทในนามของห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วน จำกัดต้องรับผิดตามสัญญา หุ้นส่วนผู้จัดการไม่ต้องรับผิดในฐานะส่วนตัว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1880/2514

หน้า 1591

บริษัทสากลสหกิจ จำกัด

โจทก์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงสีทวีแสงไทยอุดร

กับพวก

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนจำกัดมอบให้หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้หนึ่งกระทำการแทน ห้างเมื่อหุ้นส่วนผู้นั้นได้ทำสัญญาขายปอให้แก่โจทก์ในนามห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนต้องรับ ผิดต่อโจทก์ตามสัญญาที่หุ้นส่วนได้ทำไว้

การที่หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้เข้าทำสัญญาขายปอในนามของห้างหุ้นส่วน จำกัด โดยลงชื่อตนเองและประทับตราของห้าง ถือเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงาน ของห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนผู้นั้นจึงต้องร่วมรับผิดชอบตามสัญญาด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 610/2515

หน้า 484

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปานทองพาณิชย์

โจทก์

ห้างหุ้นส่วนสามัญนิดิบุคคล กับพวก

จำเลย

หุ้นส่วนที่ไม่ใช่ผู้จัดการหรือผู้แทนของห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคล ย่อมไม่ มีอำนาจร้องทุกข์แทนห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2522/2517

หน้า 1814

เทศบาลนครกรุงเทพฯ

โจทก์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ลุมพินีกอล์ฟ กับพวก จำเลย

เทศบาลนครกรุงเทพฯ โจทก์มีหน้าที่ดูแลรักษาสวนลุมพินีให้เป็นสวนสาธารณะ สำหรับประชาชนพักผ่อนหย่อนใจ ย่อมมีสิทธิที่จะเอาที่ดินพิพาทซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของลุมพินี

ให้ผู้ยื่นเช่าเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายปรับปรุงสวนลุมพินีให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีขึ้นกว่าเดิม
ได้ไม่เป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

จำเลยที่ 2 ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 ได้ทำสัญญา
เช่าที่พิพาทจากโจทก์ เมื่อมาจำเลยที่ 1 ได้จดทะเบียนเลิกห้างแล้ว จำเลยที่ 2 ก็ยังใช้ชื่อ
จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่าที่พิพาทและทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับโจทก์โดยให้บริษัท
จำเลยที่ 4 ซึ่งจำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการเข้าดำเนินการค้าในที่พิพาท ดังนี้ แม้สัญญา
ประนีประนอมยอมความจะไม่ผูกพันจำเลยที่ 1 เพราะจำเลยที่ 1 ได้จดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วน
แล้ว แต่ก็ยังมีผลผูกพันจำเลยที่ 2

คำพิพากษาฎีกาที่ 520/2519

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สายสัมพันธ์ฯ
นายบัญญัติ โสขมา

โจทก์
จำเลย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด โจทก์มี ช. เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ พ. บุตรของ ช. เป็นหุ้นส่วน
และเป็นพนักงานของห้างโจทก์ พ. คิดเงินที่จำเลยชื่อของไปจากห้างโจทก์แล้วค้างชำระ
และ พ. กับจำเลยได้ตกลงเรื่องจำนวนเงินที่เป็นหนี้กันทันทีโดยยินยอมให้จำเลยผ่อนชำระหนี้
ซึ่งวันนั้น พ. กับจำเลยได้ทำสัญญายอมให้จำเลยผ่อนชำระหนี้เป็นงวด ๆ พฤติการณ์ดังนี้
สื่อแสดงให้เห็นว่า ช. ได้มอบอำนาจให้ พ. กระทำการของห้างโจทก์แทน ช. ได้ในระหว่าง
ช. ไม่อยู่ ห้างโจทก์จึงต้องผูกพันตามสัญญานั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 2337/2519

นายชัชวัฒน์ จันทรแสงสว่าง กับพวก
นายเหมียน หมอยาดี กับพวก

โจทก์
จำเลย

การที่หุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดโอนขายที่ดินของห้างหุ้นส่วนจำกัด
เพื่อชำระหนี้จำนองของห้าง เป็นการจัดการกิจการของห้างอย่างหนึ่ง ซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการมีอำนาจ
หน้าที่ที่จะทำได้

ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบไม่มีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนการโอนขายที่ดิน
ดังกล่าว เพราะการฟ้องคดีเป็นการจัดการกิจการของห้างอย่างหนึ่งซึ่งเป็นอำนาจของหุ้นส่วน
ผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบไม่มีอำนาจที่จะฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1035/2520

หน้า 614

นายสมบุรณ์ โกวิทธรรมกรณ์
ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำศิลป์การพิมพ์
กับพวก

โจทก์
จำเลย

ห้างจำเลยที่ 1 ใช้ชื่อ “นำศิลป์การพิมพ์” ซึ่ง ก. เคยจดทะเบียนพาณิชย์และใช้
ชื่อนี้ประกอบกิจการพิมพ์หนังสือมาก่อนจดทะเบียนตั้งเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีวัตถุประสงค์

ประสงค์รับพิมพ์หนังสือซึ่งเหมือนกิจการส่วนตัวของ ก. ครั้นเมื่อจำเลยที่ 1 จดทะเบียน
ตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว ก. เลิกประกอบกิจการส่วนตัวของตนแล้วเข้าเป็นหุ้นส่วน
ประเภทจำกัดความรับผิดในห้างของจำเลยที่ 1 แม้จำเลยที่ 2 ภรรยาไม่จดทะเบียนสมรส
ของ ก. เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 ก็ตาม แต่ ก. พิมพ์นามบัตรแสดงว่าตนเป็น
หุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 กับธนาคารตกลงกันให้ ก. มีอำนาจส่งจ่ายเช็ค
ในนามของจำเลยที่ 1 โดยต้องประทับตราของจำเลยที่ 1 ก. เป็นผู้จัดการเครื่องพิมพ์มาใช้
ในกิจการของจำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการอุปกรณ์การพิมพ์ เป็นผู้รับงานพิมพ์มาให้จำเลยที่ 1
ก. ได้ส่งจ่ายเช็คไปแลกเงินสดจากโจทก์มาใช้ในกิจการของจำเลยที่ 1 พฤติการณ์ต่าง ๆ
เช่นว่านั้นเชื่อได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้เช็คให้ ก. เป็นผู้ที่มีอำนาจจัดการกิจการต่าง ๆ ของจำเลยที่
1 จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ และจำเลยที่ 2 ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด
และเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 1 ด้วย แม้ ก. ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภท
จำกัดความรับผิด แต่ได้สอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ก.
จึงต้องร่วมรับผิดกับจำเลยที่ 1

หมายเหตุ โปรดดูมาตรา 821 - ผู้รวบรวม

คำพิพากษาฎีกาที่ 928/2521

นายอดุลย์ ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม โจทก์

หน้า 610

บริษัท อ.สุขสันต์พาณิชย์ จำกัด กับพวก จำเลย

เดิมได้มีการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 2 ขึ้นก่อน ต่อมาต้องใช้ทุนมากจึงได้
จัดตั้งเป็นบริษัทจำกัดจำเลยที่ 1 ขึ้น แต่ก็มีวัตถุประสงค์ในการซื้อขายที่ดินเช่นเดียวกัน
จำเลยที่ 1 ออกใบรับเงินค่าเช่าซื้อที่ดินให้โจทก์ และยังมีหนังสือถึงโจทก์เกี่ยวกับการทำ
ถนนและท่อระบายน้ำโดยกรรมการผู้จัดการลงชื่อและประทับตราบริษัทจำเลยที่ 1 ในหนังสือ
นั้นเห็นได้ว่าจำเลยที่ 1 ยินยอมรับเอากิจการจัดสรรที่ดินของจำเลยที่ 2 มาดำเนินการร่วม
กับจำเลยที่ 1 ด้วย และยินยอมที่จะปฏิบัติตามสัญญาเช่าซื้อที่จำเลยที่ 2 ทำไว้กับโจทก์ แม้
จำเลยที่ 1 จะมีได้ลงนามในสัญญาเช่าซื้อ จำเลยที่ 1 ก็ต้องร่วมรับผิดด้วย

จำเลยที่ 3 เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างฯ จำเลยที่ 2 ซึ่งจะต้องร่วมรับผิดในหนี้สิน
ของห้างฯ จำเลยที่ 2 โดยไม่จำกัดจำนวน จึงต้องรับผิดเป็นส่วนตัวร่วมกับจำเลยที่ 2 ด้วย

จำเลยไม่ขวนขวายหาซื้อวัสดุก่อสร้างไว้ทำถนนและท่อระบายน้ำตามสัญญา และ
ต่อมาวัสดุก่อสร้างมีราคาแพงก็มีใจว่าจะหาซื้อไม่ได้เสียทีเดียว ในกรณีนี้ไม่ใช่เหตุสุดวิสัย
จะทำให้การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย

ตามคำขอท้ายฟ้องขอให้บังคับจำเลยทำถนนและท่อระบายน้ำตามสัญญาเช่าซื้อ
เท่านั้น ศาลจะพิพากษาว่าหากจำเลยไม่ทำให้ โจทก์จ้างบุคคลภายนอกทำโดยให้จำเลยเป็น
ผู้เสียค่าใช้จ่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 213-วรรคสอง ไม่ได้ เพราะ
เป็นการพิพากษาเกินคำขอ

สัญญาเช่าซื้อที่ว่า ถ้าผู้ให้เช่าซื้อผิดสัญญา ยอมให้ผู้เช่าซื้อฟ้องเรียกเบี้ยปรับอีก
โสดหนึ่งด้วย โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญาคือทำถนนและท่อระบายน้ำ กับเรียกร้อง
เอาเบี้ยปรับได้ทั้งสองกรณี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 381 วรรคแรก

คำพิพากษาฎีกาที่ 722/2524

หน้า 1491

องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กมลกิจค้าวัสดุ

ก่อสร้างฯ กับพวก

โจทก์

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนจำกัดรับเหมาก่อสร้างโดยจ้างเฉพาะค่าแรงต่อไปเป็นจ้างแรงงาน
ผู้รับเหมาต้องรับผิดชอบในละเมิดที่ลูกจ้างของผู้รับเหมาค่าแรงทำขึ้น หุ้นส่วนผู้จัดการคือหุ้นส่วน
ประเภทรับผิดชอบไม่จำกัด ต้องรับผิดชอบในฐานะส่วนตัวด้วย

